

MOLDOVA

PROGRAMUL DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ M-GROW

NOTĂ TEHNICĂ:

**RECOMANDĂRI PENTRU
IMPLEMENTAREA DIRECTIVEI UE
PRIVIND RESTRUCTURAREA
2019/1023 ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

© 2026 Banca Mondială
1818 H Street NW, Washington DC 20433
Telefon: 202-473-1000; Internet: www.worldbank.org

Unele drepturi sunt rezervate

Această lucrare este un produs al Băncii Mondiale. Constatările, interpretările și concluziile exprimate în această lucrare nu reflectă neapărat opiniile directorilor executivi ai Băncii Mondiale sau ale guvernelor pe care le reprezintă.

Banca Mondială nu garantează exactitatea, caracterul complet sau actualitatea datelor incluse în această lucrare și nu își asumă responsabilitatea pentru eventuale erori, omisiuni sau discrepanțe în informații și nici răspunderea cu privire la utilizarea sau neutilizarea informațiilor, metodelor, proceselor sau concluziilor prezentate. Limitele, culorile, denumirile, linkurile/notele de subsol și alte informații prezentate în această lucrare nu implică nicio judecată din partea Băncii Mondiale cu privire la statutul juridic al vreunui teritoriu sau aprobarea sau acceptarea acestor limite. Citarea lucrărilor scrise de alte persoane nu înseamnă că Banca Mondială susține opiniile exprimate de acești autori sau conținutul lucrărilor lor.

Nimic din prezentul document nu va constitui, nu va fi interpretat sau considerat ca o limitare sau o renunțare la privilegiile și imunitățile Băncii Mondiale, toate acestea fiind rezervate în mod expres.

Drepturi și permisiuni

Materialul din această lucrare este protejat de drepturi de autor. Deoarece Banca Mondială încurajează diseminarea cunoștințelor sale, această lucrare poate fi reprodusă, integral sau parțial, în scopuri necomerciale, atâta timp cât se menționează integral autorul acestei lucrări.

Atribuirea — Vă rugăm să citați lucrarea după cum urmează: „Banca Mondială. 2026. Notă tehnică: Recomandări pentru implementarea Directivei UE privind Restructurarea 2019/2023 în Moldova. © Banca Mondială.”

Orice întrebări privind drepturi și licențe, inclusiv drepturile subsidiare, trebuie adresate către Publicațiile Băncii Mondiale, Banca Mondială, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, SUA; fax: 202-522-2625; e-mail: pubrights@worldbank.org.

Designul copertei: Creat folosind tehnologia de inteligență artificială generativă aprobată de Grupul Băncii Mondiale

CUPRINS

Glosar de Acronime	v
ABSTRACT	VI
INTRODUCERE	VII
REZUMAT	VIII
PRINCIPALELE PREVEDERI ALE LEGISLAȚIEI UE PRIVIND INSOLVABILITATEA	1
A. Introducere	1
B. Politica „celei de-a doua șanse”	2
C. Accesul timpuriu și restructurarea preventivă	2
PREZENTARE GENERALĂ A LEGISLAȚIEI MOLDOVENEȘTI DIN PERSPECTIVA UE	3
A. Introducere	3
B. Procedurile de insolabilitate. Falimentul	3
C. Procedura ordinară de restructurare	5
D. Procedura de restructurare accelerată	6
MĂSURI PROPUSE PENTRU ALINIAREA LEGISLAȚIEI MOLDOVENEȘTI LA DIRECTIVA UE	7
A. Pilonul I: Avertizarea timpurie și accesul la informații (Art. 3)	7
B. Pilonul II: Cadru pentru restructurarea preventivă (art. 4 - 18)	8
B.1. <u>Ce procedură trebuie modificată?</u>	8
B.2. <u>Accesul la cadrele de restructurare preventivă (art. 4)</u>	9
B.3. <u>Debitorul aflat în posesie și numirea administratorilor (Art. 5)</u>	10
B.4. <u>Suspendarea executărilor silite individuale (art. 6 și 7)</u>	11
B.5. <u>Contractele în curs de executare (art. 7)</u>	12
B.6 <u>Conținutul planurilor de restructurare (art. 8)</u>	14
B.7 <u>Depunerea, votarea și aprobarea planurilor de restructurare (art. 9)</u>	14
B.8 <u>Confirmarea judiciară a planurilor (art. 10). Evaluarea (art. 14)</u>	16
B.9 <u>Testul BIOC (cele mai bune interese ale creditorilor) în conformitate cu Directiva</u>	17
B.10 <u>Mecanismul de impunere a planului unei clase disidente (CCCD) (art. 11)</u>	19
B.11 <u>Tratamentul deținătorilor de capital propriu (Art. 12)</u>	21
B.12 <u>Tratamentul angajaților (art. 13)</u>	22
B.13 <u>Efectul confirmării judiciare a planurilor (art. 15)</u>	23

B.14	<u>Căile de atac (art. 16)</u>	23
B.15	<u>Protecția finanțării noi (și intermediare) și a altor tranzacții (art. 17 și 18)</u>	24
B.16	<u>Obligațiile administratorilor în perioada premergătoare insolvenței (art. 19)</u>	25
C.	<u>Pilonul III: Degrevarea de obligații și decăderile (art. 20-24)</u>	26
D.	<u>Pilonul IV: Eficiența sporită și monitorizarea sistemului (art. 25-29)</u>	27

Glosar de Acronime

RPA	regula priorității absolute
PRA	Procedura de Restructurare Accelerată
BIOC	Best-Interest-of-Creditors (cele mai bune interese ale creditorilor)
CCCD	cross-class cram down (impunerea planului unor clase de creditori disidente)
COMI	center of main interest (centrul intereselor principale)
UE	Uniunea Europeană
Directiva UE	Directiva (UE) 2019/1023
IAT	instrumente de avertizare timpurie
LAI	Legea Administratorilor Insolvabilității (Legea nr. 161/2014)
LI	Legea Insolvabilității (Legea nr.149/2012)
MDED	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
MJ	Ministerul Justiției
IMM	întreprinderi mici și mijlocii
GBM	Grupul Băncii Mondiale

ABSTRACT

Această notă tehnică, pregătită pentru Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (MOEDD) din Republica Moldova, evaluează Legea Insolvenței (LIP) din Republica Moldova în raport cu Directiva Uniunii Europene (UE) privind Restructurarea Preventivă (2019/1023) și oferă o foaie de parcurs pentru alinierea legislației moldovenești la standardele Directivei. Obiectivul său final este de a informa opiniile autorităților moldovene cu privire la diferitele opțiuni disponibile pentru finalizarea cu succes a procesului de transpunere. Nota constată că Procedura Restructurare Accelerată (PRA) existentă este deja conformă cu diverse cerințe ale Directivei UE, deoarece poate fi considerată o procedură preventivă. Cu toate acestea, o analiză mai atentă a prevederilor RAP arată lacune critice care necesită îmbunătățiri legislative, inclusiv domenii cheie, cum ar fi formarea clasei de creditori și mecanismele de depășire a abținentei acționarilor. Pentru a ilustra aceste lacune și a ghida autoritățile pe parcursul procesului legislativ, această notă include o analiză articol cu articol a standardelor stabilite în Directiva UE în raport cu prevederile LIP aflate în vigoare în prezent. Nota recomandă o abordare etapizată: modificări legislative pe termen scurt la ARP, urmate de măsuri pe termen mediu și lung pentru a stabili sisteme de avertizare timpurie și a oferi o formare judiciară susținută. Transpunerea cu succes a Directivei va necesita bazarea pe un sistem instituțional solid, inclusiv capacitate judiciară specializată și o colectare îmbunătățită a datelor privind insolvența pentru a monitoriza rezultatele și a ghida practica. Odată adoptată, transpunerea Directivei UE se așteaptă să conducă la o restructurare mai timpurie și mai eficientă pentru debitorii viabili, la o mai bună conservare a valorii și la o creștere a recuperărilor pentru creditori, precum și la o durată redusă a cazurilor și la standarde mai clare pentru instanțe. În cele din urmă, reforma își propune să dezvolte o cultură a salvării în Republica Moldova care să păstreze locurile de muncă, să maximizeze valoarea continuității activității și să sporească eficiența și încrederea în general a sistemului.

INTRODUCERE

Prezentul raport a fost elaborat de Grupul Băncii Mondiale la solicitarea Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării (MDED) al Republicii Moldova. Acesta a fost finanțat în cadrul unui proiect de cooperare tehnică finanțat de Fondul Fiduciar Multidonator al Programului „Creștere, Reziliență și Oportunități pentru Bunăstare în Republica Moldova” (M-GROW). Obiectivul acestui raport este de a acorda asistență autorităților din Moldova în implementarea Directivei UE, cu scopul final de a spori eficacitatea cadrului de insolvență și de a promova creșterea economică durabilă și investițiile.

Mai mulți factori importanți influențează domeniul de aplicare al acestui raport. În primul rând, acesta tratează doar posibilele reforme ale regimului de insolvență aplicabil societăților comerciale și întreprinzătorilor individuali. Nu sunt luate în considerare măsuri care vizează insolvențabilitatea consumatorilor, cu excepția domeniului de aplicare al rezilierii datoriilor discutat în cadrul Pilonului III. În al doilea rând, accentul acestui raport a fost pus pe posibilele reforme ale Legii Insolvențabilității din Republica Moldova („LI”) pentru a implementa Directiva UE 1023/2019 privind restructurarea, o etapă cheie în cadrul Planului de Creștere al Republicii Moldova. Alte aspecte și reforme necesare pentru îmbunătățirea practicilor actuale nu au fost acoperite în acest raport.

La pregătirea acestui raport, echipa Grupului Băncii Mondiale¹ nu a desfășurat un proces de consultare cu părțile interesate locale. Opiniile firmelor locale de avocatură și contabilitate, ale instituțiilor financiare, ale agențiilor publice și ale altor părți interesate din domeniul insolvențabilității nu au fost incluse în concluziile raportului. Prin urmare, recomandările raportului ar trebui considerate preliminare.

Prima parte a acestui raport tratează principalele principii din legislația UE privind restructurarea, care au inspirat adoptarea Directivei UE privind restructurarea din 2019. Partea a doua prezintă un scurt rezumat al principalelor caracteristici ale LI, în special cele considerate cele mai relevante pentru scopul implementării Directivei UE. Ultima parte tratează analiza și recomandările necesare pentru a asigura transpunerea adecvată a Directivei UE.

¹ Compusă din Fernando Dancausa (specialist în insolvență); Lorenzo Stanghellini (consultant senior și specialist în insolvență); și Syed Hassan (specialist financiar senior), liderul echipei de lucru.

REZUMAT

- 1. Directiva (UE) 2019/1023 (denumită în continuare Directiva) reprezintă o oportunitate de îmbunătățire a sistemului de insolabilitate din Republica Moldova.** Directiva reprezintă cea mai recentă încercare a Comisiei Europene de a armoniza legislația privind insolabilitatea în Uniunea Europeană (UE), un pilon esențial pentru Uniunea Piețelor de Capital și funcționarea eficientă a Pieței Unice. Pentru a-și atinge obiectivul de armonizare, directiva stabilește standarde minime pentru mecanismele preventive de restructurare a datoriilor și de eliberare de datorii pentru antreprenori, introducând așa-numita politică a celei de-a doua șanse. În special, Directiva se concentrează pe procedurile preventive; acestea sunt procedurile care se aplică firmelor în cazul cărora există o probabilitate de insolabilitate, dar în cazul cărora insolabilitatea nu s-a materializat încă.
- 2. Sistemul de insolabilitate din Republica Moldova dispune deja de un regim modern de restructurare.** Legea insolabilității din Republica Moldova (LI) respecta numeroase standarde internaționale la momentul adoptării sale (2012) și a fost actualizată de mai multe ori de atunci (2020 și 2024), rezultând un nivel ridicat de aliniere la standardele internaționale. Deși adoptă deja o abordare modernă a restructurării și salvării corporative, LI reflectă și caracteristici specifice ale tradiției juridice moldovenești, inclusiv o preferință puternică pentru procedurile judiciare și o abordare favorabilă debitorului. Cel mai important, LI include deja o procedură de restructurare preventivă: Procedura Accelerată de Restructurare (PRA), care răspunde nevoilor firmelor aflate în dificultate financiară, care nu sunt încă insolabile.
- 3. Implementarea Directivei UE va necesita o reformă semnificativă a LI.** Având în vedere natura sa preventivă, modernizarea PRA este cea mai logică și eficientă modalitate de a transpune Directiva. În paralel, transpunerea prevederilor privind stingerea datoriilor va necesita, de asemenea, modificări ale procedurii de lichidare. Transpunerea Directivei nu va necesita modificări majore ale altor proceduri existente în LI, deși astfel de modificări pot fi recomandabile, deoarece PRA se bazează pe procedura de restructurare în mai multe cazuri, inclusiv suspendarea procedurilor, constituirea claselor și criteriile de aprobare și confirmare a unui plan. Consolidarea cadrului instituțional va fi, de asemenea, o zonă de interes necesară, deoarece Directiva impune îmbunătățiri ale sistemului judiciar și reglementarea și supravegherea profesioniștilor în insolabilitate.
- 4. Zonele care nu intră sub incidența directivei necesită, de asemenea, o atenție urgentă.** Recent, în implementarea LI au apărut mai multe deficiențe, inclusiv prevalența unor proceduri excesiv de lungi și predominanța cazurilor fără active care sunt canalizate prin procedura simplificată de lichidare. Drepturile și prioritățile creditorilor garantați nu sunt întotdeauna respectate și, se pare, au fost identificate unele cazuri de abuz, în special în cauzele mari. Transpunerea Directivei UE nu va rezolva toate aceste probleme; prin urmare, pare recomandabil ca o potențială reformă să includă și dispoziții suplimentare care să abordeze practicile actuale. Aceste dispoziții ar trebui identificate într-o evaluare separată.

Tabelul 1. Recomandări Cheie

Recomandări pentru implementarea Directivei UE privind restructurarea	Autoritatea	Termen limită
(A) Sisteme de avertizare timpurie		
1. Stabilirea unui Instrument de Avertizare Timpurie care se bazează fie pe o autoevaluare, fie pe un expert terț care monitorizează și alertează conducerea debitorului cu privire la existența dificultăților financiare.	MDED	Termen scurt
2. Consolidarea guvernanței interne prin stabilirea unor atribuții specifice pentru organele corporative în vederea monitorizării situației financiare și a solicitării de acțiuni atunci când este necesar.	MJ / MDED	Imediat
(B) Restructurări preventive		
3. Luați în considerare definirea în continuare a dificultăților financiare ca și criterii cheie pentru aplicarea PRA, bazându-se eventual pe prezumții obiective.	MJ / MDED	Imediat
4. Clarificarea domeniului de aplicare a suspendării executărilor (moratoriului) în cadrul PRA și a motivelor de acordare (sau respingere) a acesteia, extinderea duratei maxime la 12 luni și introducerea unor noi temeuri de derogare pentru anumite tipuri de creditori.	MJ / MDED	Imediat
5. Extinderea tratamentului contractelor în curs de executare și a clauzelor <i>ipso facto</i> disponibile în prezent în cadrul procedurilor de reorganizare (restructurare) la PRA.	MJ / MDED	Imediat
6. Dezvoltarea în continuare a cerințelor minime pe care trebuie să le îndeplinească planurile din PRA, adaptând complexitatea acestora la nevoile IMM-urilor.	MJ / MDED	Imediat
7. Clarificarea faptului că debitorul poate depune un plan în cadrul PRA fără un acord prealabil cu creditorii, deoarece consimțământul acestora pare a fi necesar.	MJ / MDED	Imediat
8. Introducerea unei flexibilități sporite în regulile aplicabile creării claselor de creanțe în cadrul PRA.	MJ / MDED	Imediat
9. Îmbunătățirea cerințelor aplicabile confirmării planului de către instanță prin îmbunătățirea testului BIOC (cele mai bune interese ale creditorilor) și a „testului de viabilitate negativă”.	MJ / MDED	Imediat
10. Îmbunătățirea criteriilor aplicabile mecanismului CCCD (impunerea planului unor clase de creditori disidente), revizuirea numărului de clase disidente care trebuie să voteze în favoarea planului.	MJ / MDED	Imediat

11. Permiteea directorilor (administratorilor) companiei să prezinte, să obțină confirmarea și să implementeze un plan de restructurare fără consimțământul acționarilor.	MJ / MDED	Imediat
12. Asigurarea protecției lucrătorilor pe tot parcursul PRA.	MJ / MDED	Imediat
13. Permiteea instanței de apel să confirme planul de restructurare, fie cu sau fără modificări.	MJ / MDED	Imediat
14. Stabilirea unui cadru cuprinzător pentru finanțarea intermediară și finanțarea nouă, incluzând protecții și „portite de siguranță” împotriva potențialelor acțiuni de anulare (revocare) și împotriva răspunderii civile și penale.	MJ / MDED	Imediat
15. Introducerea unor noi obligații pentru directorii (administratorii) companiei în perioada pre-insolvabilitate, cu scopul de a minimiza efectele insolvabilității.	MJ / MDED	Imediat
(C) A doua șansă și degrevarea de obligații		
16. Stabilirea pentru debitor a unui termen maxim de trei ani de la deschiderea procedurii de faliment pentru a obține degrevarea de obligații.	MJ / MDED	Imediat
17. Introducerea posibilității de a degreva în aceeași procedură atât (a) obligațiile care decurg din activitatea economică a debitorului, cât și (b) obligațiile personale.	MJ / MDED	Imediat
18. Examinarea oportunității ca, în cazul antreprenorilor persoane fizice, degrevarea de obligații să fie disponibilă și condiționată de respectarea unui plan de rambursare.	MJ / MDED	Imediat
(D) Măsurile de creștere a eficienței		
19. Asigurarea unui program de formare permanentă pentru judecătorii din instanțele moldovenești care examinează cazuri de insolvabilitate și restructurare.	MJ / MDED	Termen mediu
20. Consolidarea sistemului de numire a administratorilor autorizați, impunând ca abilitățile și experiența acestora să fie relevante și adecvate, având în vedere caracteristicile specifice ale cazului.	MJ / MDED	Termen mediu
21. Finalizarea procesului de management electronic al dosarelor, deja în curs de desfășurare, pentru procedurile de restructurare, insolvabilitate și degrevarea de obligații.	MJ / MDED	Termen scurt
22. Colectarea și agregarea la nivel național a datelor privind procedurile de restructurare, insolvabilitate și degrevarea de obligații.	MJ / MDED	Termen scurt

Notă: PRA = Procedură de Restructurare Accelerată; BIOC = cele mai bune interese ale creditorilor; CCCD = impunerea planului unor clase de creditori disidente; UE = Uniunea Europeană; MDED = Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării; MJ = Ministerul Justiției; IMM-uri = întreprinderi mici și mijlocii.

* Imediat = în decurs de un an; Termen scurt = 1–3 ani; Termen mediu = 3–5 ani.

PRINCIPALELE PREVEDERI ALE LEGISLAȚIEI UE PRIVIND INSOLVABILITATEA

A. Introducere

Legislația insolabilității este un subiect în evoluție, în care armonizarea legislațiilor naționale este urmărită treptat de către Comisia Europeană. Dispozițiile care reglementează direct *procedurile legale* aplicabile insolabilității și restructurării debitorilor sunt acoperite de două acte legislative importante:

- i. Regulamentul (UE) 2015/848; și
- ii. Directiva (UE) 2019/1023.

Se anticipează că pe viitor vor fi adoptate și alte Directive UE. De altfel, după adoptarea Directivei UE 2019/1023 privind restructurarea, la 7 decembrie 2022, CE a propus o nouă directivă privind insolabilitatea pentru a armoniza aspecte suplimentare ale legislației insolabilității². Propunerea se află în prezent în discuție în cadrul instituțiilor relevante ale UE³. În absența unui text final, aceasta nu a fost luată în considerare în cadrul acestui raport.

A.1. Regulamentul (UE) 2015/848

Scopul Regulamentului (UE) 2015/848 este de a permite coordonarea între diferitele proceduri de insolabilitate și restructurare prevăzute de diversele state membre ale UE⁴ prin consolidarea administrării eficiente a procedurilor de insolabilitate transfrontaliere în cadrul UE. Regulamentul include următoarele:

- a. Prevederi care reglementează competența pentru deschiderea procedurilor de insolabilitate, care ar trebui să aibă loc acolo unde debitorul își are „centrul intereselor principale” (COMI), precum și acțiunile care derivă direct din procedurile de insolabilitate și sunt strâns legate de acestea;
- b. Prevederi privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate în cadrul acestor proceduri;
- c. Prevederi privind legea aplicabilă procedurilor de insolabilitate; și

² Propunerea vizează stabilirea unor norme comune privind: (a) acțiunile de evitare a procedurii; (b) urmărirea activelor aparținând masei debitoare; (c) procedurile pre-packet; (d) obligația directorilor de a depune o cerere introductivă; (e) procedurile simplificate de lichidare pentru microîntreprinderi; (f) comitetele creditorilor; (g) elaborarea de către statele membre a unei fișe informative cu informații esențiale privind anumite elemente ale legislației lor naționale privind procedurile de insolabilitate.

³ În noiembrie 2025, Consiliul Uniunii Europene (reprezentând statele membre) și Parlamentul European ajunseseră la un acord politic provizoriu privind textul noii directive. Acordul trebuie încă adoptat formal de ambele instituții (Consiliul și Parlamentul) înainte de a deveni lege.

⁴ Cu excepția Danemarcei.

- d. Prevederi privind coordonarea procedurilor de insolabilitate care se referă la același debitor sau la mai mulți membri ai aceluiași grup de societăți.

Cu excepții minime, Regulamentul nu impune norme de fond, ci stabilește doar norme de coordonare care permit funcționarea armonioasă a Pieței Unice Europene și asigură faptul că societățile europene cu operațiuni transfrontaliere beneficiază de o mai mare predictibilitate, indiferent dacă se restructurează în calitate de debitori sau dacă au de-a face cu debitori aflați în dificultate.

A.2. Directiva (UE) 2019/1023

În 2019, Uniunea Europeană a intervenit pentru prima dată în domeniul legislației insolabilității, impunând norme de armonizare a legislațiilor statelor membre ale UE, în loc de simple norme de coordonare a procedurilor cu aspecte transfrontaliere. Directiva (UE) 2019/1023 impune norme de fond care solicită statelor membre să își facă sistemele de insolabilitate mai eficiente și mai consecvente cu anumite valori fundamentale. Principiile de bază care au inspirat Directiva UE sunt (i) politica celei de-a doua șanse și (ii) accesul timpuriu și restructurarea prin proceduri preventive. Ambele principii sunt descrise mai pe larg în secțiunile ce urmează.

B. Politică „celei de-a doua șanse”

Antreprenoriatul este în mod inerent riscant și necesită încredere în sine, autonomie și o atitudine de asumare a riscurilor, deoarece succesul și eșecul sunt inerente realității economiei de piață. Pentru a sprijini antreprenoriatul, statele membre ale UE sunt încurajate să creeze un mediu de susținere atât pentru firmele aflate în dificultate, cât și pentru cele care au înregistrat un eșec în afaceri.

Din acest motiv, UE recomandă de mulți ani statelor membre să elimine stigmatizarea eșecului prin crearea (sau consolidarea) unei culturi a „celei de-a doua șanse” în cadrul UE. Această politică a celei de-a doua șanse se aplică atât persoanelor fizice, cât și întreprinderilor care desfășoară activități economice. Crearea sau întărârea acestei culturi se realizează atât prin (a) reducerea decăderilor (discalificărilor) care rezultă din faliment, limitându-le la cazurile în care debitorul a acționat fraudulos, cât și prin (b) permiterea debitorului persoană fizică să aibă acces la degrevarea de obligații care nu au fost satisfăcute după finalizarea procedurii de lichidare.

C. Accesul timpuriu și restructurarea preventivă

Accesul timpuriu la restructurare este deosebit de important în contextul UE. Dacă antreprenorii au acces timpuriu la instrumente de restructurare în cazul unor dificultăți financiare, acest lucru poate permite evitarea lichidării inutile a întreprinderilor viabile, pierderea locurilor de muncă, a know-how-ului și a competențelor și poate maximiza valoarea totală atât pentru creditorii, cât și pentru antreprenori și economie.

Pentru ca acest lucru să se întâmple, trebuie să apară o „cultură a salvării”, care necesită ca antreprenorii să aibă acces la instrumente de avertizare timpurie și, acolo unde este necesar, la instrumente și proceduri care să le permită să se restructureze eficient într-un stadiu incipient și să evite insolabilitatea.

PREZENTARE GENERALĂ A LEGISLAȚIEI MOLDOVENEȘTI DIN PERSPECTIVA UE

A. Introducere

Cadrul de insolabilitate al Republicii Moldova a evoluat semnificativ în ultimii ani. Modernizarea sistemului de insolabilitate a început în 2012 prin adoptarea Legii insolabilității nr. 149 (LI). De atunci, au fost introduse mai multe reforme,⁵ majoritatea cu intenția de a alinia cadrul legal local la recomandările oferite de Grupul Băncii Mondiale și de Uniunea Europeană. Aceste modificări au avut o abordare parțială și au vizat o varietate de probleme, dar, în ansamblu, au îmbunătățit sistemul în mod semnificativ.

În mod crucial pentru scopul implementării Directivei UE, Legea nr. 141/2020 a reformat PRA pentru a o apropia de Directiva UE, care era deja în vigoare la acel moment în UE. Aceasta a fost o evoluție cheie care explică gradul mare de aliniere observat astăzi între LI și Directiva UE.

B. Procedurile de insolabilitate. Falimentul

(a) Inițierea

Procedurile de faliment în Moldova sunt concepute pentru a lichida activele unui debitor insolubil în vederea satisfacerii creanțelor creditorilor. Procedura începe cu o hotărâre judecătorească bazată pe o cerere introductivă depusă de creditor sau de debitor (Art. 9 - 20).

În cazul unei cereri depuse de debitor, acesta trebuie să depună o cerere prealabilă în termen de 30 de zile din momentul în care apare una dintre următoarele circumstanțe:

- a. Debitorul este incapabil de a-și plăti datoriile la scadență (temei general pentru deschiderea procedurii de insolabilitate) Art. 10, alin. 2); sau
- b. În cazul în care debitorul este persoana juridică responsabilă de creanțele creditorilor în limitele patrimoniului său, debitorul este supra-îndatorat (temei special pentru deschiderea procedurii de insolabilitate) Art. 10, alin. 3); sau
- c. În cazul în care acțiunile de executare silită inițiate de un creditor fac puțin probabilă efectuarea plății integrale și la timp către ceilalți creditorii sau când o astfel de circumstanță apare în timpul procedurii de lichidare deschise în temeiul altor prevederi (art. 14, alin. (2), lit. a și b).

În plus, LI permite debitorului să acceseze sistemul și în caz de insolabilitate iminentă, deoarece acesta poate depune o cerere prealabilă atunci când există riscul ca acesta să nu își poată îndeplini obligațiile pecuniare la timp (Art. 13).

⁵ Acestea includ Legile nr. 161/2014, nr. 141/2020 și nr. 313/2024.

La rândul lor, creditorii pot înainta o cerere prealabilă în cazurile (a) și (b) de mai sus, adică pe baza temeiurilor generale și speciale de deschidere a procedurii de insolvență. O reformă a LI, adoptată în februarie 2025, a introdus un plafon al datoriei (prag-limită) care se aplică tuturor cererilor creditorilor, precum și o cerință prealabilă ca anumite eforturi de colectare, inclusiv medierea, să fie încercate înainte de a recurge la insolvență (art. 18 alin. (4)).

(b) Efecte

Odată ce procedura de insolvență a început (art. 34), instanța emite o hotărâre care declanșează o suspendare automată (moratoriu de 180 de zile) a acțiunilor de executare silită ale creditorilor, pentru a preveni disiparea activelor în timpul procedurii (art. 81).

Simultan, instanța numește un administrator al insolvenței, care este responsabil pentru gestionarea masei debitoare, evaluarea creanțelor și lichidarea activelor (art. 63 - 68). Administratorul pregătește un inventar cuprinzător al activelor debitorului pentru a asigura evaluarea corectă a activelor și o lichidare sau restructurare transparentă. Lichidarea urmează regulile de prioritate legale, creditorii garantați fiind plătiți primii, urmați de creanțele chirografare (negarantate) (art. 132). Creditorii trebuie să își înregistreze creanțele într-un termen specificat. Administratorul insolvenței verifică validitatea creanțelor, cele contestate fiind soluționate de către instanță (art. 142-144).

După vânzarea activelor, veniturile sunt distribuite conform ordinii de prioritate legale. Cheltuielile administrative și obligațiile masei debitoare (inclusiv finanțările post-deschidere a procedurii) au super-prioritate, urmate de creditorii garantați sau chirografari, în funcție de rang și de faptul dacă activul este grevat sau nu (art. 43, 52 și 132). Procedura de faliment se încheie atunci când distribuția veniturilor din lichidare a fost finalizată (art. 161).

În pofida unei structuri legale clare, mai multe provocări par să persiste și au apărut în practică, inclusiv întârzieri în lichidarea activelor, dispute legate de evaluare, capacitate judiciară limitată și, ocazional, neîncrederea creditorilor în procesul de administrare a insolvenței.

(c) Degrevarea de obligații și descalificările

Legislația moldovenească prevede că, la sfârșitul procedurii de faliment, debitorul este degrevat de obligațiile pe care le avea înainte de deschiderea procedurii, cu excepția „răspunderii subsidiare în modul prevăzut de lege” (art. 135, în falimentul simplificat). Există excepții legale pentru „creanțele creditorilor de recuperare a pensiei alimentare, de reparație a prejudiciilor cauzate sănătății, alte creanțe personale care nu au fost înaintate, nu au fost satisfăcute ori au fost satisfăcute parțial în procesul de insolvență”, care rămân valabile chiar și după încetarea procedurii și pot fi înaintate în totalitate sau, respectiv, în partea nesatisfăcută (art. 229, alin. (1) și (2), în faliment).

Legea prevede, de asemenea, decăderea (discalificarea) pentru debitorul insolvent și pentru administratorii (directorii) unei companii insolvente, dacă aceștia au contribuit la insolvență prin culpă sau neglijență (art. 227 și art. 228). Perioada de decădere variază de la minimum 12 luni la maximum 5 ani.

C. Procedura ordinară de restructurare

În caz de insolvabilitate sau de risc de insolvabilitate, LI prevede un proces de restructurare care vizează stingerea datoriilor prin intermediul unui plan aprobat de creditori, printr-un proces supravegheat de instanță, care are loc în cadrul procedurii „generale” de insolvabilitate (Art. 182 și urm.). Planul de restructurare poate prevedea continuarea activității sau vânzarea acesteia, integral sau parțial.

Planul de restructurare poate include următoarele (art. 182):

- Restructurarea operațională și/sau financiară a debitorului;
- Restructurarea corporativă prin modificarea structurii capitalului social;
- Reducerea perimetrului afacerii prin lichidarea unei părți din activele debitorului;
- Orice altă măsură neinterzisă de lege.

Dacă debitorul intenționează să opteze pentru restructurare, în cererea sa de insolvabilitate sau în referința la cererea creditorului (art. 21 alin. (6) sau Art. 28 alin. (4)), debitorul trebuie să depună un plan detaliat de reorganizare (restructurare), susținut de proiecții financiare credibile. Odată ce instanța acceptă cererea, debitorul intră într-o perioadă de observație în timpul căreia conducerea sa continuă să opereze sub supravegherea instanței. Un administrator provizoriu este numit pentru a monitoriza activitățile și a asigura protecția masei debitoare (art. 23 și art. 25).

Debitorul sau creditorii pot depune un plan de restructurare care să prezinte calendarele de rambursare a datoriilor și ajustările operaționale (art. 190). Propunerea de plan este supusă aprobării creditorilor printr-o procedură de vot structurată (art. 201 și 202) bazată pe clase de creditori (art. 191). Planul este considerat acceptat de o clasă de creditori dacă creditorii care reprezintă mai mult de jumătate din valoarea creanțelor din clasa respectivă votează în favoarea planului (art. 202). Planul poate fi, de asemenea, considerat acceptat de o clasă neconsimțitoare dacă creditorii din clasa respectivă nu sunt puși într-o poziție mai puțin favorabilă decât ar fi fost în absența planului, și dacă majoritatea claselor de creditori votante votează în favoarea planului („*interzicerea obstrucției*” conform art. 203).

Instanța va confirma planul (art. 204) dacă cel puțin jumătate plus una dintre clasele de creditori au acceptat planul în conformitate cu art. 202 sau sunt considerate că l-au acceptat în conformitate cu art. 203. Dacă există doar două clase de creditori, planul este considerat acceptat dacă clasa cu cea mai mare valoare totală a creanțelor votează în favoarea planului (art. 204, alin. (4), lit. b). Orice clasă de creditori „defavorizați” care a respins planul trebuie să primească un tratament corect și echitabil în cadrul planului (art. 204, alin. (4), lit. c), ceea ce înseamnă că valoarea va fi distribuită în conformitate cu regula priorității absolute în cadrul planului.⁶

⁶ Art. 204, alin. (5) *”Tratament corect și echitabil există atunci când sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: a) nici o clasă și nici o creanță care resping planul nu primesc mai puțin decât ar primi în caz de faliment; b) nici o clasă și nici o creanță a unei clase nu primesc mai mult decât valoarea creanței; c) în cazul în care o clasă de creditori defavorizată respinge planul, nici o clasă de creditori cu creanțe de rang inferior clasei defavorizate neacceptate, astfel cum rezultă din ierarhia prevăzută la alin. (2) art. 191, nu primește mai mult decât ar primi în caz de faliment.”*

După aprobarea creditorilor, instanța examinează legalitatea, fezabilitatea și corectitudinea planului. Dacă instanța confirmă planul, acesta devine obligatoriu pentru toți creditorii, inclusiv pentru cei care au votat împotriva planului (Art. 208)⁷. Un administrator al insolvenței numit de instanță supraveghează implementarea planului. Sunt necesare rapoarte periodice de progres pentru a asigura conformitatea (Art. 211). Dacă debitorul nu respectă obligațiile care decurg din plan, comitetul creditorilor sau orice creditor poate depune o cerere „care va avea ca efect intrarea în faliment și lichidarea patrimoniului debitorului fără a mai fi necesară dovada insolvenței lui” (Art. 217).

D. Procedura de restructurare accelerată

Procedura de restructurare accelerată (art. 218-226), introdusă în forma sa actuală prin modificările din 2020, este o alternativă la procedura „generală” de restructurare. Scopul declarat al procedurii de restructurare accelerată este de a „salvarea debitorului în dificultate financiară pentru ca acesta să își continue activitatea, să păstreze locurile de muncă și să stingă datoriile prin aplicarea unui plan” (Art. 218). Aceasta se adresează debitorilor aflați în dificultate financiară⁸ și le permite să obțină confirmarea unui plan de restructurare printr-o procedură cu implicare judiciară minimă. Debitorul poate să aibă acces la această procedură prin depunerea notificării de restructurare accelerată în termenul de 30 de zile pentru depunerea cererii de insolvență (art. 14).

Spre deosebire de procedura „generală” de restructurare, care necesită un plan de afaceri detaliat și consultări ample cu creditorii, procedura accelerată poate fi inițiată rapid pe baza unei notificări a debitorului privind dificultățile financiare, care trebuie depusă la instanța de insolvență. Mai exact, debitorul are dreptul de a depune la instanță o notificare privind „inițierea negocierilor cu creditorii a unui plan al procedurii accelerate de restructurare extrajudiciară”, împreună cu toate documentele care dovedesc că debitorul se află în dificultate financiară și că „neluarea unor măsuri de salvagardare ar duce în mod iremediabil la insolvența debitorului” (art. 219, alin. (1)). Un moratoriu de două luni asupra acțiunilor de executare silită este acordat la cererea debitorului și în urma unei verificări din oficiu de către instanță a dificultăților financiare ale debitorului (art. 219, alin. (6)).

Dacă negocierile au succes și se ajunge la un acord cu creditorii în timpul suspendării inițiale, debitorul trebuie să depună o cerere introductivă la instanță, ceea ce va duce la deschiderea perioadei de observație și la numirea unui administrator (art. 220, alin. (1)). Ulterior, planul de restructurare prezentat creditorilor împreună cu raportul administratorului provizoriu privind fezabilitatea planului propus (art. 220, alin. (6)) devine obligatoriu după aprobarea de către clasele de creditori afectate (art. 223) și confirmarea de către instanță (art. 224, 225). Procedurile de vot și de confirmare de către instanță în procedura de restructurare accelerată sunt guvernate de aceleași reguli ca și în procedura generală de restructurare (a se vedea secțiunea 3.3. de mai sus), cu condiția ca „creditorii care nu sunt afectați de plan sunt plătiți în cursul obișnuit al activității debitorului și planul nu le afectează drepturile fără consimțământul lor” (art. 224 alin. 2 lit. b).

⁷ Art. 208: «După confirmarea planului procedurii de restructurare, activitatea debitorului se restructurează în modul corespunzător. Creanțele și drepturile creditorilor și ale celorlalte părți interesate sînt modificate conform planului.».

⁸ Adică cei care se află în iminența insolvenței, chiar dacă își îndeplinesc sau sunt capabili să își îndeplinească obligațiile la scadență, a se vedea art. 3 din LI.

MĂSURI PROPUSE PENTRU ALINIAREA LEGISLAȚIEI MOLDOVENEȘTI LA DIRECTIVA UE

A. Pilonul I: Avertizarea timpurie și accesul la informații (Art. 3)

(a) Definiția Instrumentelor de Avertizare Timpurie (IAT)

Directiva UE pune un accent semnificativ pe gestionarea timpurie a dificultăților financiare, solicitând implementarea unor IAT capabile să detecteze circumstanțele care ar putea da naștere unei probabilități de insolvabilitate și să semnaleze necesitatea unor acțiuni imediate.

Îndrumările oferite de Directiva UE sunt, totuși, sumare. De fapt, Directiva nu definește acest concept și nu include instrucțiuni sau caracteristici obligatorii ale IAT. Mai degrabă, aceasta indică doar o serie de exemple de astfel de sisteme, printre care următoarele:

- Mecanisme de alertă: alerte automate declanșate de neplata unor obligații specifice, de obicei în cazul creditorilor autorității publice.
- Servicii de consiliere: servicii de consiliere finanțate din fonduri publice sau private, menite să ajute întreprinderile aflate în dificultate prin consultanță financiară și juridică adaptată.
- Stimulente pentru raportarea de către terți: terțul, inclusiv autoritățile fiscale și agențiile de securitate socială, să notifice debitorii cu privire la evoluțiile negative.

Pe lângă exemplele oferite în Directiva UE, obiectivele IAT pot fi atinse și prin valorificarea mecanismelor de guvernare internă ale companiilor, în special prin însărcinarea directorilor executivi cu raportarea către consiliul de administrație privind situația financiară a companiei și prin însărcinarea organelor de control intern, inclusiv a auditorilor, cu monitorizarea acestei situații și solicitarea de acțiuni atunci când este necesar.

(b) Proiectarea IAT

În continuarea exemplelor incluse în Directivă, IAT-urile se pot baza pe una dintre următoarele două abordări, care nu se exclud reciproc. Finanțarea disponibilă pentru a introduce oricare dintre aceste opțiuni (sau ambele) va fi un factor critic de luat în considerare înainte de a alege un model sau altul.

- O autoevaluare (modelul "Inbound" - bazat pe cerere): În cadrul acestei abordări, IAT ar încuraja antreprenorii (și organele lor corporative) să își evalueze propria situație. Ca atare, este o primă linie de apărare: înainte de implicarea terților, sistemul preferă să plaseze responsabilitatea detectării dificultăților financiare asupra beneficiarilor finali ai acestor informații. Principiul de bază este că este în interesul propriu al debitorului să detecteze aceste dificultăți de îndată ce apar, iar atunci când acestea nu sunt detectate de conducere, alte organe din cadrul întreprinderii ar trebui să alerteze sau să ceară explicații conducerii cu privire la gravitatea potențialelor dificultăți. O astfel de evaluare poate fi făcută de către organele corporative proprii ale întreprinderilor, ori de câte ori accesul la informațiile

necesare este posibil, sau de către o agenție publică care ar efectua evaluarea la cererea întreprinderii..

- O agenție de consiliere combinată cu voluntari calificați (modelul "Outbound" - bazat pe ofertă): O abordare mai ambițioasă ar implica implicarea unei agenții publice sau private care, cel puțin, ar fi responsabilă pentru (a) proiectarea și operarea IAT, precum și pentru (b) notificarea debitorilor că afacerea lor s-ar putea confrunta cu dificultăți pe termen scurt. Sistemul ar putea include, de asemenea, oferirea de servicii de consiliere în urma notificării debitorului pentru a-l asista în restructurarea afacerii sale sau în orice alte măsuri considerate relevante.

LI nu oferă în prezent instrumente de avertizare timpurie și va necesita modificări legislative și instituționale. Având în vedere urgența transpunerii Directivei pe termen scurt, un IAT bazat pe modelul de cerere pare a fi preferabil în Moldova, deoarece va necesita mai puține resurse și ar putea fi instituit mai devreme. Alternativ, ar putea fi, de asemenea, adecvat un sistem bazat pe un model simplificat de ofertă, în care o terță parte (cum ar fi autoritatea fiscală) furnizează alerta. Versiuni mai sofisticate ale modelului de ofertă ar asigura, de asemenea, conformitatea cu Directiva, dar prezintă mai multe complicații dacă urmează să fie instituite pe termen scurt.

Indiferent de IAT-ul selectat de autorități, ar trebui dezvoltate platforme online accesibile publicului pentru a oferi informații clare și ușor de utilizat cu privire la instrumentele disponibile și la modul de accesare a acestora. Ar trebui acordată o atenție specială întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri), asigurându-se că IAT-urile sunt prezentate într-un format ușor de utilizat, adaptat capacităților lor.

B. Pilonul II: Cadrul pentru restructurarea preventivă (art. 4 - 18)

B.1. Ce procedură trebuie modificată?

Procedurile de restructurare preventivă reprezintă punctul central al Directivei. Acestea sunt definite ca proceduri care permit întreprinderilor să își restructureze datoriile (a) fără intervenția deplină a instanțelor de judecată și (b) înainte ca întreprinderile să fie insolabile.

Pentru a încorpora caracteristicile procedurilor preventive, o întrebare cheie care se ridică este ce procedură(i) ar trebui modificată(e) pentru a include cerințele Directivei. Statele membre ale UE au diferite opțiuni pentru a atinge acest obiectiv:⁹

- Introducerea unei noi proceduri de pre-insolvabilitate (sau adaptarea uneia existente). În cadrul acestei opțiuni, procedura preventivă ar exista alături de procedurile existente în temeiul legislației naționale privind insolvabilitatea (de obicei, falimentul/lichidarea și reorganizarea/restructurarea).

⁹ Opțiuni bazate pe clasificarea descrisă în „*Restructurarea și insolvabilitate în Europa: opțiuni de politică în implementarea directivei UE*”, Document de lucru FMI 21/152 (Washington, DC: Fondul Monetar Internațional, 2021) <https://www.imf.org/en/publications/wp/issues/2021/05/27/restructurarea-si-insolventa-in-europe-policia-optiuni-in-implementarea-a-eu-50235>.

- Introducerea unei singure proceduri de pre-insolvabilitate și modificări punctuale ale procedurii de restructurare (judiciară) existente. Acest lucru necesită o reformă mai amplă și mai complexă a legislației insolvabilității, dar poate asigura coerența între procedurile de pre-insolvabilitate și cele de restructurare.
- Introducerea normelor Directivei în cadrul mai multor proceduri de restructurare deja existente. Această opțiune poate fi utilizată pentru a acomoda Statele Membre care au deja un sistem care include mai multe proceduri de restructurare.

Moldova este plasată ideal pentru a implementa Directiva prin prima opțiune cu elemente din a doua opțiune. Acest lucru se datorează faptului că LI dispune deja de o procedură de pre-insolvabilitate (PRA), care ar putea fi ușor modernizată pentru a se adapta standardelor Directivei, fără a fi necesare modificări substanțiale ale procedurii de restructurare. În cazurile în care PRA se bazează pe procedura ordinară de restructurare pentru a reglementa anumite etape sau instrumente¹⁰, Autoritățile vor avea de ales fie (a) să modifice și procedura de restructurare, maximizând alinierea și coerența dintre PRA și procedura de restructurare, fie (b) să integreze standardele UE doar în PRA, menținând tratamentul actual preconizat în cadrul procedurii de restructurare. Aceste opțiuni sunt descrise în detaliu în următoarea analiză articol cu articol.

B.2. Accesul la cadrele de restructurare preventivă (art. 4)

Potrivit LI debitorul poate iniția procedura de restructurare accelerată în caz de dificultăți financiare. Acest lucru este în deplină concordanță cu art. 4 al Directivei, care prevede că debitorii ar trebui să aibă acces la un cadru de restructurare preventivă atunci când există o „*probabilitate de insolvabilitate*”¹¹. Deși termenii utilizați pentru a defini criteriile de acces sunt diferiți, ambii pot fi considerați aliniați din punct de vedere material și, prin urmare, LI nu are nevoie de modificări pentru a transpune Directiva UE pe acest punct.

Ar putea fi totuși util să revizuiască conținutul definiției dificultăți financiare în LI,¹² și mai exact termenul *in prag*, deoarece acesta poate genera controverse și poate duce la litigii, mai ales că va determina eligibilitatea de a depune o cerere în cadrul PRA sau în cadrul procedurii ordinare de restructurare. Practici recente au fost observate în Moldova, unde deschiderea a două proceduri (PRA și procedura de restructurare) asupra aceluiași debitor sugerează că ar putea fi valoroasă explorarea acestei opțiuni. O soluție potențială ar fi modificarea definiției termenului dificultăți financiare și care include o perioadă după care debitorul va începe în mod iremediabil să rateze plățile.

În mod similar, autoritățile ar putea lua în considerare (a) dacă creditorii și/sau reprezentanții angajaților ar putea avea capacitatea de a solicita inițierea procedurii de restructurare anticipată (ARP),

¹⁰ Acest lucru se aplică unor domenii precum suspendarea sau formarea claselor de creditori; a se vedea secțiunile B.4 și B.7.

¹¹ Directiva UE nu oferă o definiție a acestui termen, lăsând-o la latitudinea legislației naționale. Directiva definește doar momentul în care nu mai există un „*probabilitatea de insolvabilitate*”, iar acest lucru se întâmplă atunci când se considerată insolubil.

¹² Articolul 3 din LI definește *debitor aflat în dificultate financiară* ca debitor care, deși își îndeplinește sau este capabil să își îndeplinească obligațiile scadente, se află în pragul insolvenței.

sub rezerva acordului debitorului, și (b) excluderea anumitor datorii din domeniul de aplicare al restructurării, inclusiv a creanțelor viitoare ale lucrătorilor, a pensiilor alimentare și a creanțelor pentru răspundere civilă delictuală. Acestea sunt opțiuni oferite de Directivă (art. 1 alin. (5) și 4 alin. (8)).

B.3. Debitorul aflat în posesie și numirea administratorilor (Art. 5)

Directiva impune ca, la accesarea cadrelor de restructurare preventivă, debitorii să rămână, total sau parțial, în controlul activelor lor și al desfășurării de zi cu zi a afacerii („*debtor-in-possession*”). Acest lucru este deja valabil în cadrul PRA.

Deși principiul „*debtor-in-possession*” (debitorul își păstrează dreptul de administrare) rămâne regula generală, același articol al Directivei prevede și numirea obligatorie a unui practician care să asiste debitorul și creditorii la negocierea și elaborarea planului, cel puțin în trei situații distincte (Art. 5, alin. 3):

- Atunci când există o suspendare generală a executărilor silite individuale, iar autoritatea judiciară sau administrativă decide că un astfel de practician este necesar pentru a proteja interesele părților;
- Atunci când planul de restructurare trebuie confirmat de o autoritate judiciară sau administrativă prin intermediul unui mecanism de impunere a planului unei clase disidente (cross-class cram-down); și
- Atunci când este solicitat de către debitor sau de către o majoritate a creditorilor, cu condiția ca, în acest din urmă caz, costul practicianului să fie suportat de creditori.

În toate aceste cazuri, rolul practicianului (administratorului insolvenței) nu trebuie să se limiteze la supravegherea debitorului, ci trebuie să se extindă la asistarea debitorului și a creditorilor în negocierea și elaborarea planului.

În acest sens, LI prevede::

- Posibilitatea ca debitorul să solicite instanței de insolvență numirea unui administrator provizoriu care să îl asiste în negocierile cu creditorii (articolul 219 alin. (5) din LI).
- Obligația ca instanța de insolvență să pună debitorul sub observație prin numirea unui administrator provizoriu, chiar și în acele cazuri în care numirea nu a fost solicitată de debitor în temeiul articolului 219 (articolul 220 alin. (4) din LI).

Ca urmare, PRA din cadrul LI este, de asemenea, în mare măsură conformă cu acest articol al Directivei, deoarece prevede numirea administratorului în toate cazurile. Acest lucru se datorează în mare parte faptului că o suspendare a executărilor silite se aplică în toate cazurile, iar o suspendare selectivă nu este o opțiune reală (deși ar putea fi, vezi secțiunea B.4 de mai jos). Există totuși necesitatea de a aduce o mai mare aliniere la Directiva UE și de a prevedea următoarele:

- Extinderea numirii obligatorii a administratorului nu doar la etapa de confirmare a PRA (în temeiul art. 220), ci și la etapele anterioare ale PRA, care acoperă negocierea planului cu o minoritate de creditori (în temeiul art. 219).

- Clarificarea faptului că rolul administratorului se limitează la asistarea debitorului și a creditorilor în negocierea și elaborarea planului de restructurare, întrucât PRA își asumă în prezent un rol de supraveghere care reflectă în mare măsură rolul administratorului în procedura de reorganizare, estompând granițele dintre cele două proceduri.

Atunci când este numit un administrator al insolvenței, ar trebui adoptate și anumite garanții, asigurând competența și imparțialitatea acestuia. Acestea sunt discutate în secțiunea D "Pilonul IV: Creșterea eficienței și monitorizarea sistemului" (a se vedea discuția privind Articolele 26 și 27).

B.4. Suspendarea executărilor silit individuale (art. 6 și 7)

Pentru a facilita negocierea unui plan de restructurare, Directiva prevede că debitorul poate obține, la cerere, o suspendare temporară a măsurilor de executare silită individuală (art. 6 alin. (1)). Suspendarea blochează, de asemenea, obligația debitorului de a cere deschiderea procedurii de faliment, precum și dreptul creditorilor de a solicita deschiderea procedurii de faliment (art. 7 alin. (1) și (2)). Suspendarea este automată la cererea debitorului, deși statele membre pot decide ca suspendarea să fie supusă unei examinări judiciare sau administrative prealabile. Motivele de refuz al suspendării trebuie să se limiteze la cazurile în care aceasta nu este necesară (de exemplu, nu există active pe care creditorii le-ar putea executa silit) sau nu ar sprijini în fapt negocierile unui plan de restructurare (art. 6, alin. (1), paragraful al doilea).

Durata inițială a suspendării este limitată la maximum patru luni (art. 6, alin. "(6)", deși autoritățile judiciare sau administrative pot prelungi sau să reînnoiească suspendarea la cerere, dacă anumite condiții o justifică. Aceste condiții includ (a) progrese semnificative în negocierile de restructurare, (b) absența unui prejudiciu incorect adus părților interesate sau (c) absența unor proceduri de lichidare (faliment) în temeiul dreptului intern. În orice caz, durata totală a suspendării, inclusiv prelungirile, nu poate depăși 12 luni (art. 6, alin. (8)).

Directiva prevede, de asemenea, că o suspendare ar trebui ridicată în mai multe condiții, inclusiv (a) atunci când suspendarea nu mai susține negocierile de restructurare, (b) atunci când debitorul sau practicianul în insolvență o solicită, (c) atunci când unul sau mai mulți creditori ar fi prejudiciați în mod nejustificat de suspendare sau (d) atunci când suspendarea duce la insolvențabilitatea creditorului.

În schimb, ARP-ul din cadrul MIL prevede că:

- În temeiul art. 219, alin. (1), debitorul, odată cu depunerea notificării de începere a negocierilor, poate *„solicita instanței de insolvență suspendarea executărilor silit ale bunurilor debitorului pe durata negocierilor pentru o perioadă care nu va depăși 2 luni”* debitorul nu pare să aibă nicio posibilitate de prelungire sau reînnoire;
- În temeiul art. 219, alin. (6), instanța de insolvență *„verifică dacă sunt îndeplinite cerințele alineatului (1) [adică „debitorul se află în dificultăți financiare și că neluarea măsurilor de salvagardare ar duce la insolvențabilitatea debitorului”] și emite, din oficiu, o încheiere privind suspendarea executării silit.”; și*

- Nu există referințe exprese cu privire la ridicarea suspendării în PRA, dar se înțelege că motivele de remediere enumerate în procedura de restructurare în temeiul art. 81, alin. (4), sunt aplicabile și în temeiul PRA.

Pentru a alinia pe deplin LI la Directivă, pare necesar să fie efectuate următoarele:

- Permitearea prelungirii suspendării executării silite (2 luni) dacă sunt respectate anumite condiții (a se vedea al doilea paragraf de mai sus), cu clarificarea faptului că aceasta nu poate dura mai mult de 12 luni;
- Modificarea cerințelor impuse de art. 219 pentru aplicarea suspendării, deoarece nu ar trebui să fie necesar să se demonstreze că suspendarea este esențială pentru evitarea insolvenței, ci mai degrabă că servește scopului de a facilita restructurarea;
- Să se precizeze în mod expres că motivele pentru ridicarea suspendării executării silite se aplică în PRA sau să se includă noi motive de remediere în PRA care sunt diferite de cele din restructurare, care includ, cel puțin, pe cele enumerate la art. 6 alin. (9) din Directivă;
- Să se prevadă o excepție de la domeniul de aplicare al suspendării în ceea ce privește creanțele lucrătorilor.¹³

În plus, există o modificare care este puternic recomandată, deși nu este necesară din punct de vedere al conformității stricte cu Directiva: LI nu permite o suspendare selectivă, în care efectele sunt limitate la anumiți creditori sau categorii de creditori. Deși Directiva permite o astfel de opțiune (fără a o face obligatorie), ar fi prudent să se includă o prevedere similară pentru debitor, deoarece ar contribui la reducerea numărului de creditori afectați de suspendare și, în cele din urmă, ar spori proporționalitatea cadrului, permițând debitorilor să acceseze PRA, fără a afecta în același timp întreaga rețea în care operează afacerea.

B.5. Contractele în curs de executare (art. 7)

În timpul suspendării (moratoriului), debitorul trebuie să poată continua să își desfășoare activitatea, în cel mai bun interes al tuturor părților interesate. Prin urmare, efectele suspendării includ și blocarea anumitor drepturi ale contrapărților la „contractele esențiale în curs de executare”, care trebuie înțelese ca fiind contracte „necesare pentru continuarea operațiunilor de zi cu zi ale afacerii, inclusiv contractele referitoare la furnizori, a căror suspendare ar duce la oprirea activității debitorului” (art. 7, alin. (4)). Statele membre pot prevedea ca efectele suspendării să se aplice și „contractelor neesențiale în curs de executare” (art. 7, alin. (4), subparagraful al treilea).

În mod specific, pe durata suspendării, contrapărțile contractuale nu pot exercita următoarele drepturi:

¹³ Ca alternativă la o astfel de scutire, normele aplicabile procedurii accelerate de restructurare ar trebui să impună ca planul să ofere lucrătorilor un nivel de protecție similar cu cel pe care l-ar fi primit ca urmare a scutirii de la suspendare.

- Suspendarea executării obligațiilor lor contractuale,
- Rezilierea unilarerală, accelerarea (ajungerea la scadență anticipat) sau, în orice alt mod, modificarea contractului.

În plus, Directiva abordează tratamentul contractelor în curs de executare (atât esențiale, cât și neesențiale) prin sterilizarea așa-numitelor clauze *ipso facto*, adică clauze contractuale care sunt declanșate de simpla cerere de deschidere sau de deschiderea efectivă a procedurii de restructurare, precum și de evenimente asociate, cum ar fi cererea sau acordarea suspendării (art. 7, alin. (5)). Prin urmare, apariția oricărui din aceste evenimente nu poate determina dreptul contrapărții de a suspenda execuția sau de a rezilia, accelera sau, în orice alt mod, modifica contractul cu debitorul.

PRA nu prevede reguli referitoare la contractele în curs de executare¹⁴ și, prin urmare, pentru a alinia pe deplin LI la Directivă, pare necesar:

- Să se prevadă suspendarea remediilor legale și contractuale cel puțin pentru contractele esențiale în curs de executare, declanșate de datorii neplătite contractate înainte de suspendare;
- Să se prevadă sterilizarea clauzelor *ipso facto* în ceea ce privește toate contractele în curs de executare.

În plus, anumite modificări sunt puternic recomandate, deși nu sunt necesare. Contractele în curs de executare pot fi fie o povară pentru o afacere restructurată, fie un activ valoros care să fie inclus într-o potențială vânzare a afacerii. Directiva prevede în mod explicit doar posibilitatea de a menține contractul în pofida suspendării. Cele mai bune practici în materie de insolvență merg mai departe.¹⁵ Ele prevăd următoarele:

- În cazul în care continuarea contractului ar plasa o sarcină excesivă asupra debitorului (reducând astfel valoarea pentru ceilalți creditori), posibilitatea ca debitorul să fie autorizat, printr-un proces care garantează echitatea, să denunțe (rezilieze) contractul. Prejudiciile care decurg din denunțarea unui contract preexistent ar trebui să fie stabilite în conformitate cu legislația aplicabilă și ar trebui tratate ca o creanță chirografară (negarantată) obișnuită;
- În cazul în care, dimpotrivă, contractul este un activ pentru restructurare, legea poate prevedea că contractul poate fi cesionat în pofida oricăror restricții din contract, cu condiția ca drepturile contrapărții la contract să fie suficient garantate.

¹⁴ Spre deosebire de tratamentul contractelor executorii în restructurare, care este aliniat cu cele mai bune practici, dar care nu se aplică în contextul restructurării accelerate (a se vedea articolul 89 din LI).

¹⁵ A se vedea Banca Mondială, Principles for Effective Insolvency and Creditor/Debtor Regimes, Principle C10, "Treatment of Contractual Obligations", și Comisia Națiunilor Unite pentru Drept Comercial Internațional, „UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, Parts I and II”, „E. Treatment of contracts” și „Recomandările 69-86” https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/05-80722_ebook.pdf.

B.6 Conținutul planurilor de restructurare (art. 8)

Directiva impune ca planurile de restructurare să conțină unele informații fundamentale, stabilind un standard minim. Aceste informații includ elementele din lista prezentată la art. 8 alin. (1) al Directivei. Același articol mai prevede că planul ar trebui să specifice termenii planului de restructurare, inclusiv cei enumerați la art. 8 alin. (1) d) al Directivei. În final, art. 8, alin. (1) mai impune ca planurile de restructurare să conțină o declarație privind perspectivele restructurării, explicând de ce planul de restructurare are o perspectivă rezonabilă de „a preveni insolabilitatea debitorului și de a asigura viabilitatea afacerii, inclusiv condițiile necesare pentru succesul planului”. Rămâne la latitudinea statelor membre să decidă dacă să solicite sau nu ca o astfel de declarație să fie făcută sau validată de un expert extern sau de un practician (administrator al insolabilității).

Art. 222 din LI impune ca planul în cadrul PRA a debitorului să stabilească în detaliu:

- Declarația analitică a activelor și datoriilor debitorului, precum și cauzele dificultăților financiare ale debitorului;
- Programul de stingere a obligațiilor; și
- Procentul așteptat de satisfacere a creanțelor ca urmare a implementării măsurilor propuse.

Pentru a alinia prevederile LI la cerințele stabilite de Directivă în această privință, ar trebui să devină obligatoriu ca planul de restructurare prevăzut de procedura de restructurare accelerată să conțină informații suplimentare, în special:

- Cele solicitate de art. 8, alin. (1), lit. c), d), e);
- Specificațiile termenilor planului de restructurare (art. 8, alin. (1), lit. g)) care nu sunt deja prevăzute de art. 222, lit. c);
- Declarația (din partea debitorului, posibil validată de un expert extern sau de administratorul provizoriu) care explică de ce planul de restructurare are o perspectivă rezonabilă de a preveni insolabilitatea debitorului și de a asigura viabilitatea afacerii (Art. 8, alin. 1 (h)).

Mai mult, Directiva UE mandatează, de asemenea, ca statele membre să furnizeze online o listă de verificare (checklist) cuprinzătoare pentru planurile de restructurare, special concepută pentru a răspunde nevoilor IMM-urilor. Această listă de verificare ar trebui să includă îndrumări clare și practice cu privire la modul în care planurile de restructurare ar trebui elaborate în conformitate cu cadrele legale naționale. Se pare că Moldova nu oferă o listă de verificare online cu astfel de caracteristici, așadar această obligație ar trebui, de asemenea, încorporată în LI.

B.7 Depunerea, votarea și aprobarea planurilor de restructurare (art. 9)

În ceea ce privește depunerea planului, Directiva prevede că debitorul are dreptul de a depune un plan de restructurare (art. 9 alin. (1)), iar acest lucru este deja valabil în cadrul LI (art. 220 alin. (1)). Prin urmare, obligația cheie stabilită în Directivă cu privire la depunerea planului a fost îndeplinită. Cu toate acestea, ar putea fi util să se exploreze două modificări suplimentare ale abordării adoptate în LI cu privire la depunerea planului:

- Clarificarea faptului că debitorul poate depune un plan de restructurare fără un acord prealabil cu creditorii, deoarece consimțământul acestora pare a fi impus implicit la art. 220 alin. (1) din LI; și
- Luarea în considerare a posibilității ca și creditorii și administratorul insolvenței să poată depune un plan, ceea ce în prezent nu este posibil în cadrul LI, deoarece se presupune că s-a ajuns la un acord extrajudiciar asupra unui plan de restructurare înainte de deschiderea oficială a procedurii de restructurare accelerată.

În ceea ce privește votarea planului, Directiva UE prevede că toate părțile afectate de plan au dreptul de a vota asupra acestuia (art. 9.2). Acest lucru este în concordanță cu prevederile LI, care, pentru toate scopurile de votare și adoptare a planului, se bazează pe procedura judiciară generală de restructurare (restructurare) din LI (art. 191-195 și art. 199 - 206). La votare, Directiva UE mai prevede că părțile afectate trebuie să fie tratate în clase separate, care să reflecte o suficientă comunitate de interese bazată pe criterii verificabile, oferind un grad semnificativ de discreție în crearea claselor (art. 9 alin. (4)). Ca minim, planul trebuie să plaseze creditorii garanți și pe cei chirografari (neganțati) în două clase separate. LI prevede într-adevăr crearea de clase, dar impune obligația de a crea cel puțin patru clase diferite în toate cazurile (spre deosebire de cele două clase impuse de Directivă), în funcție de prioritate (art. 191), fără a permite nicio discreție în crearea lor pentru a maximiza șansele de aprobare a planului.

Prin urmare, prevederile LI nu sunt aliniate cu Directiva și necesită o modificare semnificativă a regulilor aplicabile formării claselor, care se bazează pe cele aplicabile în procedura judiciară de restructurare.¹⁶ Atunci când se modifică aceste reguli sau când se introduc reguli noi aplicabile doar procedurilor preventive, obiectivul ar trebui să fie asigurarea unei flexibilități mai mari în crearea claselor, care pot fi mai multe (sau mai puține) decât cele patru clase de creditori, așa cum este prevăzut în prezent de LI. Crearea claselor ar trebui să fie ancorată pe principiul comunității suficiente de interese între părțile afectate. Mai mult, ar trebui să fie posibilă și tratarea diferită a creditorilor cu aceeași poziție, presupunând că aceștia sunt incluși în clase separate.

În plus, ar putea fi util să se exploreze două modificări suplimentare ale regulilor de vot, care sunt complet opționale, dar care ar putea aduce mari beneficii practicii din Moldova:

- Excluderea anumitor părți interesate de la dreptul de a vota asupra planului, inclusiv deținătorii de capital propriu (acționari/asociați) (a se vedea secțiunea B.11 de mai jos privind tratatul deținătorilor de capital propriu), deținătorii de creanțe subordonate și părțile afiliate cu interese conflictuale.
- Prevederea ca creanțele salariale (ale lucrătorilor) să fie tratate într-o clasă separată propriu.

¹⁶ O decizie cheie care ar trebui luată aici este dacă ar trebui introdus un regim separat pentru formarea claselor doar pentru procedura de restructurare preventivă, respectând standardele stabilite în Directivă, sau dacă normele privind procedura de reorganizare (restructurare) judiciară ar trebui, de asemenea, modificate și aduse în conformitate cu Directiva.

- Prevederea ca debitorii care sunt IMM-uri să poată opta să nu trateze părțile afectate în clase separate, stabilind reguli speciale pentru aprobarea planului în aceste cazuri.¹⁷
- Impunerea obligației de a crea o clasă separată pentru a proteja interesele creditorilor mici, inclusiv ale furnizorilor.

În ceea ce privește aprobarea planului, Directiva UE impune ca planurile de restructurare să fie adoptate de părțile afectate, cu condiția obținerii unei majorități din valoarea creanțelor sau intereselor lor în fiecare clasă (a se vedea art. 9.6 al Directivei).¹⁸ Acesta este același criteriu adoptat în LI, art. 202 alin. (3). Prin urmare, nu sunt necesare modificări ale LI în această privință.

B.8 Confirmarea judiciară a planurilor (art. 10). Evaluarea (art. 14)

- Când este necesară confirmarea de către instanță?

Directiva prevede că, în anumite circumstanțe¹⁹, este necesară confirmarea planului de către o autoritate judiciară sau administrativă. Aceste circumstanțe funcționează cel puțin, iar Statele Membre pot solicita confirmarea instanței în circumstanțe suplimentare. LI impune deja confirmarea planului de către instanță în toate cazurile (a se vedea art. 224 din LI). Prin urmare, procedura este în conformitate cu Directiva pe acest punct.

- Ce presupune confirmarea de către instanță?

Confirmarea implică o examinare detaliată a planului de restructurare, inclusiv verificarea judiciară sau administrativă a faptului că acesta respectă următoarele puncte:

- Planul de restructurare a fost adoptat în conformitate cu criteriile articolului 9, adică respectând cerințele de formare a claselor și de majoritate explicate în secțiunea anterioară;
- Respectă „*principiul nediscriminării incorecte*”, adică creditorii cu o comunitate suficientă de interese din aceeași clasă sunt tratați în mod egal și într-un mod proporțional cu creanța lor;
- Notificarea planului de restructurare a fost făcută tuturor părților afectat;
- În cazul în care există creditori disidenți (care au votat împotriva), planul de restructurare satisface testul „celor mai bune interese ale creditorilor” (BIOC) (a se vedea secțiunea B.9);
- În cazul în care este necesară o finanțare nouă pentru implementarea planului de restructurare, aceasta nu ar trebui să prejudicieze în mod incorect interesele creditorilor

¹⁷ Chiar dacă există o singură clasă în cazurile IMM-urilor, ar trebui totuși luată în considerare diferențierea între creditorii garantați și cei negarantați. Într-un astfel de caz, planul este adoptat dacă primește votul majorității creditorilor negarantați (inclusiv creditorii garantați pentru partea neacoperită de garanție). În cazul în care creditorii garantați trebuie considerați „afecțați”, deoarece sunt plătiți cu o anumită amânare (spre deosebire de „imediat după confirmare”), aceștia trebuie, de asemenea, să voteze asupra planului. Într-un astfel de caz, trebuie să existe o numărare separată a creditorilor garantați și negarantați, chiar dacă toți creditorii votează în același timp, într-o singură ședință. În temeiul directivei, în cazurile în care există doar două clase, este suficient consimțământul uneia dintre clase (a se vedea considerentul 54).

¹⁸ Ca excepție de la această regulă, consultați secțiunea B.10 despre „cross-class cram-down” de mai jos.

¹⁹ Acestea includ cazurile în care planul (a) își propune să afecteze creanțele sau dobânzile părților afectate care nu au o opinie clară; (b) necesită o nouă finanțare; (c) implică pierderea a peste 25% din forța de muncă.

existenți (adică, finanțarea nouă, deși tratată ca o cheltuială administrativă și având astfel prioritate față de creditorii existenți, ar trebui să creeze valoare pentru creditorii ca grup).

- o că planul îndeplinește „*testul de viabilitate negativă*”, adică nu este în mod vădit incapabil să prevină insolabilitatea debitorului sau să asigure viabilitatea afacerii.²⁰

LI respectă majoritatea cerințelor menționate mai sus.

- o Prima cerință a fost îndeplinită conform art. 202 alin. (3) din LI, așa cum s-a explicat anterior, deși ar putea fi aduse îmbunătățiri sistemului aplicabil formării claselor;
- o A doua cerință a fost, de asemenea, îndeplinită conform art. 192 din LI, care impune ca creditorii din aceeași clasă să aibă drepturi egale și specifică faptul că aceștia pot primi tratament diferit doar dacă consimt;
- o A treia cerință a fost, de asemenea, îndeplinită conform art. 35 și 199 din LI, care impun notificarea individuală a „*creditorilor cunoscuți*”;
- o A patra cerință a fost, de asemenea, îndeplinită conform art. 204 alin. (5) lit. (a) din LI, care prevede testul BIOC, deși aplicarea sa ar trebui să facă obiectul unor îmbunătățiri marginale (a se vedea secțiunea de mai jos);
- o A cincea cerință a fost, de asemenea, îndeplinită, deși doar parțial, și ar trebui îndeplinită pe deplin prin solicitarea explicită ca judecătorul să verifice dacă finanțarea nouă este în cea mai bună opțiune a creditorilor ca grup și nu prejudiciază niciun creditor existent;
- o A șasea cerință nu a fost îndeplinită de LI, iar acest lucru merită atenția autorităților. Trebuie remarcat faptul că nu ar trebui introdus un test de viabilitate pozitiv; în schimb, LI ar trebui să prevadă că instanța poate refuza confirmarea unui plan de restructurare doar dacă acesta nu are o perspectivă rezonabilă de a preveni insolabilitatea debitorului sau de a asigura viabilitatea afacerii („*testul de viabilitate negativă*”). Aceasta pentru a evita posibilitatea ca partea care prezintă planul „să promită excesiv” și să obțină aprobarea creditorilor pentru plan pe baza unor așteptări și rambursări vădit nerealiste, pe care afacerea nu le va putea onora.

B.9 Testul BIOC (cele mai bune interese ale creditorilor) în conformitate cu Directiva

Testul BIOC impune ca niciun creditor disident (care a votat împotriva) să nu fie pus într-o situație mai dezavantajoasă în cadrul planului decât ar fi fost într-un scenariu de faliment (lichidare), fie prin vânzare pe bucăți, fie prin vânzare ca afacere în ansamblu (ca întreprindere funcțională)²¹. Cu toate

²⁰ Trebuie subliniat faptul că confirmarea nu implică o verificare a viabilității de către judecător: în schimb, statele membre trebuie să se asigure că autoritățile judiciare sau administrative pot refuza să confirme un plan de restructurare dacă acesta nu are o perspectivă rezonabilă de a preveni insolvența debitorului sau de a asigura viabilitatea întreprinderii (art. 10, alin. (3)).

²¹ În ceea ce privește scenariul contrafactual utilizat pentru a evalua conformitatea cu BIOC, statele membre au dreptul să înlocuiască scenariul de lichidare cu „*următorul scenariu alternativ optim dacă planul de restructurare nu ar fi confirmat*”. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, în cea mai mare majoritate a cazurilor, „*următorul scenariu alternativ optim*” este, într-adevăr, lichidarea.

acestea, având în vedere complexitatea și costurile asociate cu evaluarea conformității cu testul BIOC, Directiva interzice ca acesta să fie verificat în toate cazurile și impune ca acesta să fie efectuat doar la cererea unuia sau mai multor creditori disidenți care contestă planul.

Pentru creditorii garantați, respectarea testului BIOC implică faptul că nu sunt permise reduceri ale valorii creanței (write-downs) dacă creanța este integral garantată, adică valoarea garanției (colateralului) este egală cu sau mai mare decât valoarea nominală a creanței.²² În conformitate cu Directiva, creanțele integral garantate pot fi doar reeșalonate dacă o astfel de reeșalonare obligatorie nu cauzează prejudicii, cum ar fi prin aplicarea ratelor dobânzii de pe piață, și în acest caz ei sunt „afecțați” (deși nu „defavorizați”/„impaired”) și, prin urmare, au dreptul de a vota.²³

Dacă valoarea garanției este mai mică decât valoarea nominală a creanței, Directiva permite așa-numita bifurcare (divizare). Statele membre au dreptul, deși nu sunt obligate, să prevadă că creanțele garantate sunt împărțite în două părți: partea creanței acoperită de valoarea de piață a garanției și partea rămasă a creanței care depășește valoarea garanției, care este tratată ca o creanță chirografară (negarantată) (Considerentul 44 al Directivei). Această bifurcație necesită o evaluare adecvată a garanției. Testul celor mai bune interese ale creditorilor (BIOC) trebuie să fie satisfăcut, tratând partea creanței care depășește valoarea de piață a garanției ca pe o creanță chirografară. Acest lucru este deja valabil în cadrul LI, care permite în mod expres bifurcarea în temeiul art. 50 alin. (2).

Prevederile LI privind procedura de restructurare accelerată ar trebui revizuite pentru a permite posibilitatea ca testul BIOC să fie verificat doar la contestarea anumitor creditori și acționari/asociați disidenți, cărora ar trebui să li se acorde dreptul de a contesta. Mai mult, LI trebuie modificată pentru a prevedea în mod expres că instanța ar trebui să decidă asupra evaluării afacerii debitorului, dar numai în cazul în care un plan de restructurare este contestat de o parte afectată disidentă care pretinde încălcarea testului BIOC sau o încălcare a condițiilor de restructurare forțată între clase (a se vedea secțiunea B.10).

²² În acest caz, valoarea creanței este, de asemenea, protejată ca „bun” în sensul articolului 1 din Protocolul adițional nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor omului și al articolului 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

²³ Părțile „afectate” de plan înseamnă „creditori, inclusiv, acolo unde este cazul în temeiul legislației naționale, lucrători sau clase de creditori și, acolo unde este cazul, în temeiul legislației naționale, deținători de capital, ale căror creanțe sau interese, respectiv, sunt afectate direct de un plan de restructurare”, adică, care, în temeiul planului, nu vor primi exact ceea ce au dreptul. Planul trebuie să identifice părțile afectate, fie individual, fie pe categorii (art. 9, alin. (1) lit. a)). Doar părțile afectate au dreptul de vot cu privire la adoptarea unui plan de restructurare (art. 9, alin. 2).

Creditorii „depreciați” sunt o subcategorie al părților afectate și sunt cei ale căror creanțe, în temeiul planului, urmează să fie reduse în valoare (considerentul 54). Această noțiune are o importanță limitată în Directivă și apare doar ca o opțiune pentru statele membre de a considera aprobarea creditorilor relevantă pentru confirmarea unui plan printr-o restricționare forțată a creanțelor între clase (art. 11, alin. 1 lit. b) punctul (ii)). Creditorii care trebuie satisfăcuți integral și prompt nu sunt afectați, creditorii care trebuie satisfăcuți integral prin amânare, compensați prin dobândă, sunt afectați, dar nu sunt prejudiciați, iar creditorii care nu trebuie satisfăcuți integral (sau care trebuie satisfăcuți prin amânare și necompensați prin dobândă) sunt prejudiciați.

B.10 Mecanismul de impunere a planului unei clase disidente (CCCD) (art. 11)

Ca o excepție de la regula generală privind aprobarea planului explicată în secțiunea B.8, Directiva prevede că planurile de restructurare pot fi confirmate în pofida opoziției uneia sau mai multor clase, un mecanism cunoscut sub numele de „cross-class cram-down” (CCCD).

CCCD este o obligație în temeiul Directivei, nu o opțiune.

Pentru ca CCCD să aibă loc, Directiva impune ca, pe lângă condițiile enumerate în secțiunea B.8 cu privire la confirmarea planului (art. 10), planurile să respecte următoarele condiții:

- Planul a fost aprobat de cel puțin una dintre clasele de creditori afectate care este „satisfăcut” (“in the money”) în raport cu valoarea debitorului ca afacere în ansamblu (ca întreprindere funcțională)²⁴ (adică, ar primi ceva dacă valoarea afacerii în ansamblu ar fi distribuită conform rangului normal al priorităților de lichidare (faliment) prevăzut de legislația națională);
- Alocarea valorii care depășește valoarea de lichidare (faliment) urmează un criteriu care asigură un grad suficient de „echitate” pentru creditorii din clasa (clasele) disidentă(e). Evident, nicio clasă de părți afectate nu poate, în cadrul planului de restructurare, să primească sau să păstreze mai mult decât valoarea totală a creanțelor sau intereselor sale.

Cu privire la acest din urmă punct al echității distribuirii valorii, Directiva permite statelor membre să aleagă între următoarele:

- Regula priorității absolute („RPA”) mai strictă, care aplică ierarhia obișnuită a priorităților de lichidare (faliment) la distribuirea valorii afacerii în ansamblu (ca întreprindere funcțională), impunând ca creanțele creditorilor afectați dintr-o clasă de vot disidentă să fie satisfăcute integral prin mijloace identice sau echivalente atunci când o clasă de rang inferior urmează să primească orice plată sau (în cazul deținătorilor de capitaluri proprii) să păstreze orice interes în cadrul planului de restructurare. Dacă un stat membru optează pentru RPA, acesta poate include acele excepții care sunt considerate necesare pentru a atinge obiectivele planului de restructurare (art. 11, alin. 2), sau
- Regula mai flexibilă a priorității relative, care permite abateri de la ierarhia obișnuită a priorităților de lichidare dacă, în conformitate cu planul, clasele de creditori afectați cu drept de vot separat sunt tratate cel puțin la fel de favorabil ca orice altă clasă de același rang și mai favorabil decât orice clasă inferioară. Prin urmare, clasele superioare cu drept de vot disidente trebuie să primească un tratament mai bun decât clasele inferioare, dar aceasta nu implică faptul că clasele inferioare nu pot primi nicio considerație

²⁴ Cu toate acestea, statele membre pot solicita un număr minim mai mare de clase care își dau consimțământul, până la majoritatea claselor afectate. Atunci când există doar două clase, consimțământul uneia dintre clase este suficient.

Trebuie subliniat faptul că opțiunea aleasă pentru a structura CCCD are un efect imens asupra puterii de negociere a diferitelor părți la procesul de restructurare. Două aspecte ies în evidență ca fiind deosebit de importante:

- Modul în care se consideră că este exprimat consimțământul (și, invers, disidența) unei clase. Directiva nu prevede nicio regulă specifică, cu excepția faptului că statelor membre li se interzice să adopte majorități „mai mari de 75% din valoarea creanțelor sau dobânzilor din fiecare clasă sau, după caz, din numărul părților afectate din fiecare clasă” (art. 9, alin. (6)). Se consideră în concordanță cu Directiva calcularea majorității necesare (între 50,01 procente și 75,00 procente) doar pe baza părților afectate care și-au exprimat votul, excluzându-le pe cele care nu s-au prezentat și/sau nu au votat.²⁵ vând în vedere constrângerile care intervin în procesul de restructurare atunci când una sau mai multe clase nu aprobă planul și se solicită confirmarea planului prin CCCD, este necesar să se acorde o mare atenție metodei prin care se consideră atins sau refuzat consimțământul unei clase.
- Rolul prevăzut de legea pentru foștii acționari/asociați într-un plan de restructurare care urmează să fie confirmat printr-un CCCD: capacitatea lor de a participa la companie odată ce aceasta a fost restructurată printr-un CCCD este, de fapt, limitată sau exclusă în totalitate de RPA și este limitată și de regula priorității relative. Acționarii/asociații au în schimb dreptul de a participa la capitalul propriu al companiei restructurate dacă contribuie la restructurare cu valoare nouă, în natură sau, în cazul IMM-urilor, prin contribuții nemonetare.²⁶

LI permite CCCD în aceste condiții:

- Cu aprobarea majorității claselor (deși acest punct rămâne oarecum neclar).²⁷ Această alegere în LI este conformă cu art. 11, alin. (1), ultimul paragraf.²⁸
- Cu impunerea ca valoarea să fie distribuită în conformitate cu RPA (art. 204 alin. (5) din LI). Aceasta de asemenea corespunde Directivei.

²⁵ Aceasta este alegerea, de exemplu, a dreptului francez. Articolul L626-30-2, al cincilea paragraf, care prevede că în procedura de *sauvegarde* decizia asupra planului „este luată de fiecare clasă cu o majoritate de două treimi din voturile deținute de membrii care votează” („La décision est prise par chaque classe à la majorité des deux tiers des voix détenues par les membres ayant expiré un vote”).

Conform unui comentariu important privind Directiva, „Legislația națională ar trebui să stabilească, de asemenea, norme privind modul de gestionare a părților afectate cu drept de vot care nu își exercită acest drept în mod corect sau nu sunt reprezentate (cum ar fi normele care permit ca aceste părți afectate să fie luate în considerare pentru stabilirea unui prag de participare sau pentru calcularea majorității). În acest sens, ar fi oportun să se ia în considerare (în scopul votului) părțile afectate care sunt prezente sau reprezentate” (R. Dammann, în C. Paulus, R. Dammann (ed.), *European Preventive Restructuring. Article-by-Article Commentary*, Beck, 2020, p. 168).

²⁶ A se vedea considerentul 59: „Planul de restructurare ar trebui, în scopul implementării sale, să permită deținătorilor de părți sociale a IMM-urilor să ofere asistență de restructurare nemonetară, bazându-se, de exemplu, pe experiența, reputația sau contactele lor de afaceri”. Această posibilitate a fost admisă în mod expres de legislația franceză (articolul L626-30-2, al cincilea paragraf și, într-un mod mai limitat, de legislația germană (articolul 28 StaRUG).

²⁷ Textul legii moldovenești pare oarecum ambiguu în ceea ce privește întrebarea dacă aprobarea de către majoritatea claselor servește doar la declanșarea interdicției de obstrucționare în temeiul articolului 203 sau la obținerea aprobării necesare a planului în temeiul articolului 202.

²⁸ „Statele membre pot crește numărul minim de clase de părți afectate sau, în cazul în care legislația națională prevede astfel, de părți prejudiciate, care trebuie să aprobe planul, astfel cum se prevede la litera (b) punctul (ii) din primul paragraf.”

Pentru ca LI să fie pe deplin conformă cu Directiva, par necesare modificări minime:

- Majoritatea claselor trebuie să fie compusă în conformitate cu Articolul 11(1)(b) al Directivei, incluzând cel puțin o clasă garantată sau, cel puțin, o clasă „în bani” (“in the money”) în temeiul Articolului 11(1)(b)(ii).
- Dacă există doar două clase, aprobarea din partea unei singure clase ar trebui să fie suficientă, indiferent de valoarea acesteia;

Această oportunitate ar putea fi folosită și pentru a clarifica dacă majoritatea claselor este necesară doar pentru a declanșa regula anti-obstrucționare prevăzută la art. 203 sau pentru a obține aprobarea necesară a planului în temeiul art. 202 (a se vedea mai sus).

Dacă RPA este menținută ca regulă pentru distribuirea valorii restructurării în cazul unui CCCD, se recomandă explorarea posibilității de a permite excepții de la RPA, în temeiul art. 11 alin. (2), al doilea paragraf, în cazul în care astfel de măsuri sunt necesare pentru a asigura succesul planului de restructurare (de exemplu, pentru acționari/asociați, furnizori și alții). Aceasta este, însă, o opțiune, nu o obligație de a transpune Directiva.

B.11 Tratamentul deținătorilor de capital propriu (Art. 12)

Dacă valoarea netă a activelor companiei este negativă, este posibil ca acționarii/asociații să nu aibă niciun interes în restructurarea acesteia și pot chiar să își folosească drepturile în conformitate cu dreptul societăților comerciale pentru a crea obstacole în calea restructurării. Pentru a atinge aceste obiective, Directiva oferă opțiunea de a integra acționarii/asociații în ultima clasă de creditori, care evident rămân subiecți ai impunerilor. Când această opțiune nu este selectată, Directiva impune statelor membre să prevadă mecanisme care, pentru debitorii care au forma unei societăți comerciale, să se asigure dacă acționarii/asociații nu pot împiedica neargumentat aprobarea planului sau să creeze obstacole pentru adoptarea sau implementarea acestuia. Pentru a face acest lucru:

- Este cu siguranță posibil să se permită administratorilor (directorilor) companiei să formuleze planuri pe deplin consensuale, adică planuri care includ sprijinul acționarilor/asociaților pentru restructurare (ceea ce este întotdeauna de dorit și adesea necesar, în special pentru IMM-uri);
- Concomitent, este de asemenea necesar să se confere putere administratorilor (directorilor) și/sau (dar numai pentru companiile care nu sunt IMM-uri) creditorilor companiilor, oferindu-le posibilitatea de a implementa restructurarea companiei chiar și fără consimțământul acționarilor/asociaților. Faptul că administratorii (directorii) adesea coincid cu acționarii/asociații sau sunt altfel foarte apropiați de aceștia este, pe de o parte, inevitabil, deoarece întregul sistem de restructurare preventivă se bazează pe faptul că debitorul trebuie să rămână în controlul afacerii; pe de altă parte, nu este lipsit de contrabalansări, deoarece administratorii (directorii) sunt întotdeauna supuși răspunderii civile și penale în conformitate cu legea în cazul în care cauzează prejudicii incorecte creditorilor.

LI nu permite integrarea acționarilor/asociaților în clasă separată (art. 201 alin. (1)). Mai mult, LI nu pare să ofere suficientă putere pentru a depăși opoziția acționarilor/asociaților, chiar și atunci când aceasta este împotriva BIOC și al părților interesate în general.²⁹

Similar, se pare că nu există reguli în LI care să deroge de la procedurile ordinare de drept al societăților comerciale pentru a implementa schimbările necesare în structura companiei.

Prin urmare, pentru a alinia pe deplin LI la Directivă, pare necesar:

- Să se reglementeze expres dreptul administratorilor (directorilor) companiei, atunci când este necesar și adecvat, de a depune un plan de restructurare care să nu necesite aprobarea acționarilor/asociaților pentru a fi depus la instanță, aprobat și implementat;
- Să se reglementeze derogările necesare de la procedurile ordinare de drept al societăților comerciale pentru a implementa modificările în structura companiei impuse de planul confirmat de instanță.

LI poate realiza alinierea la acest articol prin integrarea deținătorilor de capitaluri proprii în planul de restructurare, supunându-i riscului de anulare a participațiilor în cazul unui CCCD, fie prin prevederea faptului că planul poate implementa modificările necesare în structura și organizarea corporativă a societății chiar și fără aprobarea acționarilor/asociaților, atunci când refuzul aprobării este abuziv (adică, vizează doar extragerea unor beneficii economice de la creditorii, care sunt adesea very interesați de succesul restructurării). LI poate prevedea, de asemenea, ambele sisteme, lăsând administratorii (directorii) să aleagă pe care să îl implementeze.

Dacă opțiunea aleasă este neincluderea deținătorilor de capital propriu în planul de restructurare, ar trebui plasat un „plafon” asupra capacității deținătorilor de capital propriu de a reține valoare fără a fi plătit pentru aceasta prin contribuții noi (în natură sau nemonetare: a se vedea secțiunea B.10 privind *„Mecanismul de impunere a planului unei clase disidente”*). Acest lucru se datorează faptului că, prin definiție, restructurarea crește valoarea capitalului propriu (activelor nete), de care dacă nu sunt anulate sau diluate beneficiază acționarii/asociații existenți, chiar dacă nu participă la restructurare. Un plafon i-ar forța pe acționari/asociați să împartă valoarea restructurării cu creditorii și i-ar împiedica să păstreze toată valoarea creată datorită reducerii creanțelor creditorilor.

B.12 Tratamentul angajaților (art. 13)

Art. 13, alin. (1) al Directivei prevede protecția lucrătorilor în contextul restructurării preventive, impunând Statelor Membre *„să se asigure că drepturile individuale și colective ale angajaților, în*

²⁹ În conformitate cu Art. 222 (c), planul de restructurare al debitorului trebuie să stabilească în detaliu *„procentul preconizat de satisfacere a creanțelor, ca urmare a implementării măsurilor de redresare propuse, precum: amânări sau reșalonări la plata creanțelor, stingerea totală sau parțială a unor creanțe sau numai a dobânzilor ori a penalităților de întârziere prin compensare, prin confuziune, prin remitere totală sau parțială a datoriei, prin novație, prin convertire a datorilor în cote-părți din capitalul statutar al debitorului sau în acțiuni, prin convertire în acțiuni a obligațiilor și a altor titluri de valoare, prin alte modalități legale de stingere a creanțelor”*. Schimburile de datorii în capital propriu sunt într-adevăr un mijloc foarte comun de restructurare a structurii financiare a unei societăți. Cu toate acestea, acestea nu sunt singurele, deoarece alte modificări ale structurii societății pot fi esențiale în restructurare: majorările de capital pentru atragerea de noi investitori și fuziunile sunt exemple comune (pentru procedura de restructurare obișnuită, în temeiul Art. 182, conceptul de „restructurare” include *„restructurarea corporativă prin modificarea structurii de capital social”*).

temeiul dreptului muncii al Uniunii și al dreptului intern al muncii [...], nu sunt afectate de cadrul de restructurare preventivă". În special, Directiva se referă, cel puțin la următoarele:

- Dreptul la negocieri colective și la acțiuni sindicale;
- Dreptul la informare și consultare în conformitate cu Directiva 2002/14/CE și Directiva 2009/38/CE; și
- Drepturile garantate de Directivele 98/59/CE, 2001/23/CE și 2008/94/CE.

În plus, în temeiul art. 13, alin. 2, dacă un plan de restructurare include modificări care afectează organizarea muncii sau contractele de muncă, aceste modificări trebuie aprobate de către lucrători, cu condiția ca o astfel de aprobare să fie necesară în temeiul legislației naționale aplicabile sau al contractelor colective de muncă.

În cadrul PRA conform LI, nu pare să existe nicio prevedere care să asigure respectarea drepturilor lucrătorilor prevăzute de Directivă. Prin urmare, LI ar trebui modificată corespunzător.

B.13 Efectul confirmării judiciare a planurilor (art. 15)

Directiva impune statelor membre să se asigure că planurile de restructurare care sunt confirmate de o autoritate judiciară sau administrativă sunt obligatorii pentru toate părțile afectate numite sau descrise în plan, asigurând în același timp că creditorii care nu sunt implicați în adoptarea unui plan de restructurare nu sunt afectați de plan.

Art. 224 și art. 225 din LI prevăd confirmarea planului de restructurare accelerată și efectele acestuia. Art. 224, alin. (5), prevede: „De la data pronunțării sale, hotărârea instanței de insolvență produce efectele prevăzute la art. 184, 208-214, sub rezerva excepțiilor stabilite în prezenta Secțiune”. Art. 184, 208-214, care se referă la procedura ordinară de restructurare, au exact efectele cerute de Directivă.

Prin urmare, nu pare necesar să se facă modificări ale LI în această privință.

B.14 Căile de atac (art. 16)

Art. 16 al Directivei prevede că

- Orice cale de atac împotriva unei hotărâri de confirmare sau de respingere a unui plan de restructurare luată de o autoritate judiciară trebuie să fie revizuită de o autoritate judiciară superioară și, în cazul în care confirmarea este luată de o autoritate administrativă, orice cale de atac împotriva acesteia trebuie să fie introdusă în fața unei autorități judiciare (art. 16, alin. (1));
- Calea de atac împotriva confirmării planului de restructurare nu poate avea efect suspensiv automat asupra implementării planului (art. 16, alin. (3)).

LI pare a fi în mare măsură în concordanță cu Directiva, deoarece hotărârea instanței de insolvență privind confirmarea planului poate fi atacată cu recurs de orice creditor în termen de cinci zile de la data publicării (art. 224 alin. (6)), iar recursul nu suspendă executarea hotărârilor instanței de insolvență (art. 8 alin. (1)).

LI prevede, de asemenea, că, la „cererea motivată a părții interesate”, instanța de apel poate suspenda executarea hotărârilor instanței de insolvență (art. 8 alin. (3)). Această prevedere este în concordanță cu art. 16, alin. (3) al Directivei, care prevede că „*autoritățile judiciare pot suspenda executarea planului de restructurare sau a unor părți ale acestuia atunci când este necesar și adecvat pentru a proteja interesele unei părți*”.

Cu toate acestea, pare necesar să se prevadă că instanța de apel nu poate doar să anuleze planul, ci și, în cazul invalidității sale parțiale, să confirme planul de restructurare, fie cu modificări, fie fără modificări, în acest caz cu despăgubiri pentru orice parte care a suferit pierderi bănești și al cărei recurs este admis (Art. 16, alin. 4 al Directivei).

B.15 Protecția finanțării noi (și intermediare) și a altor tranzacții (art. 17 și 18)

Directiva urmărește să faciliteze restructurarea preventivă eficientă prin asigurarea următoarelor aspecte:

- În perioada necesară pentru elaborarea și implementarea unui plan de restructurare, atât debitorul, cât și contrapărțile sale trebuie să poată continua operațiunile comerciale obișnuite și să se angajeze în activități legate de restructurare fără riscul unor consecințe negative. Aceasta include protecția împotriva acțiunilor de revocare (anulare) sau a răspunderii în cazul în care restructurarea eșuează și, ulterior, se inițiază procedura de insolvență;
- Debitorul trebuie să aibă capacitatea de a obține finanțare (adesea foarte necesară), atât în timpul procesului de restructurare (finanțare intermediară), cât și pentru executarea planului de restructurare (finanțare nouă). Această finanțare ar trebui să poată fi obținută fără teama că, în cazul unei insolvențe ulterioare, ar putea fi contestată sau ar putea atrage răspunderea civilă sau penală.

Urmărind acest obiectiv, art. 17 și 18 ale Directivei conțin un set detaliat de dispoziții destul de explicite.

Pentru a alinia pe deplin LI la Directivă, par necesare următoarele ajustări:³⁰

- Introducerea unor scutiri specifice în cadrul Secțiunii 3 a Capitolului III din LI (Articolele 104 - 106) pentru tranzacțiile legate de restructurare, așa cum sunt descrise la Articolul 18 al Directivei. Aceste scutiri ar proteja astfel de tranzacții de a fi contestate sau anulate (revocate) în procedurile de insolvență ulterioare;

³⁰ Ca o completare a măsurilor de precauție în materie de credit (LI), regulile bancare ar putea permite, de asemenea, acordarea de noi finanțări debitorilor aflați în dificultate financiară, ceea ce reprezintă adesea o strategie rațională pentru băncile care dețin expuneri față de aceștia. În acest sens, ar putea fi util să se ia în considerare noul articol 178 („*Neîndeplinirea obligațiilor de către un debitor*”), alineatul 7, al doilea paragraf, din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit, introdus prin Regulamentul (UE) 2024/1623, care prevede: „*Până la 10 iulie 2025, ABE emite orientări, în conformitate cu articolul 16 din Regulamentul (UE) nr. 1093/2010, pentru actualizarea orientărilor menționate la primul paragraf al prezentului alineat. În special, actualizarea respectivă ține cont în mod corespunzător de necesitatea de a încuraja instituțiile să se angajeze în restructurări proactive, preventive și semnificative ale datorilor pentru a sprijini debitorii*”.

- Stabilirea unui cadru cuprinzător pentru finanțarea intermediară și finanțarea nouă, modelat după Articolul 17 al Directivei. Acest cadru ar trebui să vizeze oferirea de certitudine juridică pentru astfel de finanțări, sporind astfel încrederea creditorilor – în special a creditorilor garantați – în acceptarea restructurării datoriilor și în acordarea de finanțări noi întreprinderilor aflate în dificultate financiară. Deși în prezent există prevederi pentru astfel de finanțări în legislația moldovenească, acestea sunt aproape neutilizate, iar reguli mai clare (inclusiv cu privire la executarea garanțiilor) ar putea îmbunătăți semnificativ aplicarea lor practică. Prin urmare, abordarea aplicabilă noilor finanțări în cadrul PRA ar putea fi aplicabil și noilor finanțări în cadrul procedurilor de restructurare din LI.

B.16 Obligațiile administratorilor în perioada premergătoare insolvabilității (art. 19)

Directiva stabilește obligații pentru administratori (directori) în cazul în care există o probabilitate de insolvabilitate, concentrându-se pe protejarea intereselor creditorilor, conservarea afacerii și asigurarea luării de măsuri în timp util.³¹

LI reglementează obligațiile administratorilor (directorilor) în două articole importante:

- Art. 13 din LI³², care reglementează dreptul debitorului de a depune cerere introductivă și permite administratorilor (directorilor) să gestioneze prompt o situație foarte gravă care nu s-a transformat încă într-o insolvabilitate deplină.
- Art. 14 din LI, care reglementează obligația debitorului de a depune cerere introductivă. Acesta impune un termen strict de 30 de zile pentru depunerea unei cereri prealabile la constatarea insolvabilității, supraîndatorării sau dacă „ *executarea integrală a creanțelor scadente ale unui sau ale mai multor creditori poate cauza imposibilitatea satisfacerii integrale la scadență a creanțelor celorlalți creditori*” (art. 14, alin. (2)).

În comparație cu standardul stabilit în Directiva UE, art. 13 și 14 din LI nu par a fi suficiente: pe de o parte, normele nu prevăd o obligație a administratorilor (directorilor) de a lua măsuri în caz de insolvabilitate iminentă (ele impun obligații doar în caz de insolvabilitate); pe de altă parte, ele nu prevăd consecințe pentru situația în care compania se află într-o simplă „*probabilitate de insolvabilitate*”, situație în care, cu toate acestea, administratorii (directorii) trebuie să aibă obligația de a lua măsuri conform criteriilor art. 19 al Directivei.

În concluzie, pentru a alinia pe deplin LI la Directivă, pare necesar să se stipuleze în mod explicit că administratorii (directorii) au obligația de a lua măsuri adecvate în caz de probabilitate de insolvabilitate, care pot include luarea în considerare a posibilităților de restructurare, în instanță sau în afara acesteia, negocierea cu creditorii lor, monitorizarea atentă a conturilor lor, inițierea procedurii

³¹ Articolul 19 din Directivă prevede obligația directorilor de a (a) lua în considerare interesele creditorilor, împreună cu deținătorii de acțiuni și alte părți interesate, (b) evita abaterile deliberate sau neglijente care ar putea pune în pericol viabilitatea activității și (c) lua măsuri corective imediate pentru a evita insolvabilitatea.

În plus, considerentul 70 prevede că „În cazul în care societatea se confruntă cu dificultăți financiare, directorii ar trebui să ia măsuri pentru a minimiza pierderile și a evita insolvabilitatea, (a se vedea și considerentul 71).

³² Debitorul este în drept să depună „cerere introductivă în situația în care există pericolul intrării lui în incapacitate de plată când, în mod previzibil, nu își va putea executa la scadență obligațiile pecuniare.” (art. 13).

de restructurare accelerată sau, dacă nu există o alternativă mai bună pentru a proteja interesele creditorilor, depunerea cererii de insolvență.

C. Pilonul III: Degrevarea de obligații și decăderile (art. 20-24)

(a) Directiva UE

Directiva UE prevede ca debitorul persoană fizică să fie degrevat de obligații la sfârșitul procedurii de insolvență. Această degrevare de obligații ar trebui să fie accesibilă fie la respectarea unui plan de restructurare sau de rambursare, fie indiferent dacă s-a ajuns la un acord cu creditorii. Acest lucru este deja valabil în legislația moldovenească, așa cum s-a explicat anterior.

(b) Legea Insolvenței Republicii Moldova

Legea Republicii Moldova prevede în mod clar (art. 135, 181 și 229) că la sfârșitul procedurilor de restructurare sau de faliment, debitorul este degrevat de obligațiile pe care le avea înainte de deschiderea procedurilor. Unele obligații sunt totuși considerate "ne-degrevabile", inclusiv datoriile pentru „*răspunderea subsidiară în modul prevăzut de lege*” (art. 135). Există, de asemenea, excepții legale pentru „*pensiei alimentare, de reparație a prejudiciilor cauzate sănătății, alte creanțe personale care nu au fost înaintate, nu au fost satisfăcute ori au fost satisfăcute parțial în procesul de insolvență își păstrează valabilitatea și după încetarea acestui proces și pot fi înaintate integral sau, respectiv, în partea nesatisfăcută*” care rămân valabile chiar și după încetarea procedurii și pot fi înaintate în totalitate sau, respectiv, în partea nesatisfăcută (art. 229, alin. (1) și (2)).

LI prevede, de asemenea, decăderea (discalificarea) pentru debitorul insolvent și pentru administratorii (directorii) unei companii insolvente, deși acestea par să se aplice doar în cazurile în care aceștia au contribuit la insolvență prin culpă sau neglijență (art. 227 și art. 228). Perioada de decădere variază de la minimum 12 luni la maximum 5 ani.

Pentru a alinia pe deplin LI la prevederile Directivei, par necesare următoarele modificări:

- Stabilirea unui termen maxim de trei ani de la deschiderea procedurii de faliment pentru a obține degrevarea de obligații, care, în mod ideal, ar trebui să fie încadrată în regimul special prevăzut la art. 136 din LI;
- Introducerea posibilității de a degreva în aceeași procedură atât (a) obligațiile care decurg din activitatea economică a debitorului, cât și (b) obligațiile personale chiar dacă aceasta este doar o opțiune în cadrul Directivei; și
- Examinarea oportunității ca, suplimentar la degrevarea la finalizarea procedurilor de faliment, degrevarea de obligații să fie disponibilă și condiționată de respectarea unui plan de rambursare. Este doar o opțiune în cadrul Directivei dar ar face degrevarea mai atractivă intereselor creditorilor.

În ceea ce privește decăderile (discalificările), nicio acțiune nu pare necesară, deoarece decăderile (discalificările) în temeiul LI se aplică doar în caz de culpă sau neglijență și nu pe unicul temei că antreprenorul este insolubil, așa cum se prevede la art. 22 al Directivei.

D. Pilonul IV: Eficiența sporită și monitorizarea sistemului (art. 25-29)

(a) Directiva UE

Directiva UE stabilește norme menite să facă procedurile de restructurare, insolabilitate și degrevare de datorii mai eficiente în întreaga UE. Pentru a atinge acest obiectiv, calificarea și experiența judecătorilor și a profesioniștilor în insolabilitate joacă un rol cheie, la fel ca și cadrul instituțional care sprijină profesioniștii. Directiva UE stabilește mai multe măsuri care vizează îmbunătățirea capacității și competențelor următorilor participanți:

1. *Judecătorii.* Cazurile de insolabilitate sunt unice prin faptul că necesită nu numai cunoașterea legii în sine, ci și cunoașterea aspectelor de afaceri ale unor astfel de cazuri. Judecătorii nespecializați nu dispun, de obicei, de competențele și pregătirea în problemele economice care sunt esențiale pentru soluționarea cu succes a chestiunilor de insolabilitate. Acesta este motivul pentru care Directiva impune ca „membrii autorităților judiciare (...) care se ocupă de procedurile privind restructurarea, insolabilitatea și degrevarea de obligații să primească o formare adecvată și să aibă expertiza necesară pentru responsabilitățile lor” și ca aceleași proceduri „să fie tratate într-un mod eficient” (art. 25).

Prin urmare, deși Directiva menționează că înființarea unor instanțe specializate și numirea unor judecători specializați pot contribui la îmbunătățirea certitudinii juridice și a eficacității procedurilor, aceasta clarifică faptul că nu există nicio cerință ca membrii unei autorități judiciare să se ocupe exclusiv de chestiuni privind restructurarea, insolabilitatea și descărcarea de datorii.

2. *Practicienii.* Directiva UE prevede că statele membre ar trebui să se asigure că:
 - *Instruire:* Practicienii numiți trebuie să fie instruiți la un nivel adecvat complexității procedurilor la care sunt repartizați (art. 26, alin. (1) lit. a)).
 - *Numirea:* Procesul de numire, revocare și demisie a practicienilor în procedurile privind restructurarea, insolabilitatea și degrevarea de datorii este clar, transparent și echitabil. La numirea unui practician, trebuie să se acorde atenția cuvenită experienței și expertizei practicianului. Debitorii și creditorii trebuie să aibă posibilitatea fie de a se opune numirii unui practician, fie de a solicita înlocuirea acestuia pentru a evita conflictele de interese (art. 26, alin. (1) literele b)-d)).
 - *Supravegherea:* Practicienii trebuie să fie supravegheați în vederea asigurării faptului că serviciile lor sunt furnizate într-un mod eficient și competent și că practicienii acționează cu imparțialitate și independență. Se impune, de asemenea, stabilirea unor măsuri de tragere la răspundere a practicienilor care nu și-au îndeplinit obligațiile (art. 27, alin. (1)-(3)).

- *Remunerarea*: Remunerația trebuie să fie guvernată de reguli care sunt în concordanță cu obiectivul unei rezolvări eficiente a procedurilor și să existe proceduri adecvate pentru soluționarea oricăror litigii legate de remunerare (art. 27, alin. 4).
3. *Eficiența procedurilor*. Următoarele domenii ar trebui evidențiate aici:
- *Comunicațiile electronice*: Directiva urmărește să promoveze utilizarea mijloacelor electronice de comunicare și stabilește un set minim de acțiuni care pot fi efectuate prin mijloace electronice, inclusiv depunerea acțiunilor, a planurilor de restructurare sau de rambursare, notificările către creditori, precum și contestațiile și căile de atac.
 - *Colectarea datelor*: Directiva identifică, de asemenea, anumite categorii de date care trebuie colectate și agregate de către statele membre pe o bază anuală cu privire la fiecare dintre procedurile de restructurare, insolabilitate și descărcare de datorii. Acestea includ (a) numărul de proceduri solicitate, deschise, în curs de soluționare sau închise; (b) durata medie a procedurilor de la depunere/deschidere până la închidere; (c) numărul cererilor de proceduri de restructurare care au fost declarate inadmisibile, respinse sau retrase; și (d) numărul altor proceduri, defalcat pe tipuri de rezultate.

(b) LI și sistemul intern

1. *Judecătorii*: După eliminarea instanțelor specializate (comerciale) în 2017, procedurile de insolabilitate în Republica Moldova au fost gestionate de judecătorii de primă instanță, care au competență exclusivă asupra litigiilor legate de masa debitoare. Aceste judecătorii examinează cauze atât civile cât și comerciale chiar dacă există judecători specializați care se ocupa preponderent de cazurile de insolabilitate. De exemplu, la Judecătoria Chișinău (cea mai activă în cazurile de insolabilitate) există în prezent douăsprezece judecători specializați în insolabilitate și lichidare judiciară (din peste 90 de judecători civili), toți activând cadrul sediului Botanica.

Formarea dedicată în domeniul insolabilității face parte din curricula de formare inițială a Institutului Național al Justiției, unde judecătorii în exercițiu au beneficiat, de asemenea, de formare specializată, în special după modificări legislative. Se pare că, cea mai recentă instruire a fost livrată după adoptarea Legii 141/2020. Această lipsă de formare și lipsa frecvenței acesteia nu asigură competențe și expertiză suficientă pentru a gestiona cazurile de insolabilitate, neîndeplinind standardele stabilite în Directivă.

Pentru a obține o conformitate deplină cu Directiva, regulile de organizare ale instanțelor Republicii Moldova ar trebui să asigure că dosarele de insolabilitate și, în special, cele de restructurare, sunt concentrate în mâinile unor judecători special pregătiți. Judecătorii responsabili ar trebui să fie capabili să trateze pe deplin problemele financiare și economice care în astfel de cazuri, care ar rezulta ca aceste cazuri să fie desfășurate într-un mod eficient și rapid. Prin urmare, ar trebui stabilit un program de formare permanentă pentru judecători care se ocupă de cazuri de insolabilitate și restructurare. Un astfel de program ar trebui să includă aspecte juridice, financiare și economice.

În mod similar, duratele lungi observate în cazurile de insolvabilitate, uneori depășind cinci ani, reprezintă o provocare serioasă pentru eficiența sistemului. S-a raportat că durează câteva luni până când instanțele programează prima ședință și examinează cererile de insolvabilitate. Ministerul Justiției ar trebui să își intensifice eforturile pentru a reduce restanțele și a scurta drastic durata medie a cauzelor. Măsurile necesare pentru atingerea acestui obiectiv implică alocarea de resurse suplimentare sistemului judiciar și numirea de noi judecători.

2. *Practicienii ai insolvabilității*:³³ Cu privire la domeniile menționate în Directivă, LI sau Legea nr. 161/2014 cu privire la administratorii insolvabilității (LAI) stabilesc următoarele:

- *Numirea*: Numirea administratorului în cadrul PRA va respecta aceleași reguli stabilite în cadrul procedurii de restructurare (art. 63 din LI), care prevede un sistem în care administratorul este propus de partea care depune cererea. Prin urmare, este un sistem bazat pe preferința părților, iar instanța nu are nicio putere discreționară în a evalua experiența și expertiza practicianului, nici dacă acestea corespund caracteristicilor specifice ale cazului, ceea ce reprezintă standardul impus de Directivă. Odată selectați sau numiți, creditorii au dreptul de a propune un alt administrator, pe care instanța îl poate numi (art. 65 din LAI)
- *Eligibilitate*: Candidații trebuie să îndeplinească cerințele legale (studii, 3 ani de experiență, reputație ireproșabilă și cazier judiciar curat), să urmeze formarea de 12 luni și să promoveze examenul de admitere. (Art. 12 et seq. din LAI). După examen, MJ emite autorizația de practică și înscrie practicienii în registrul public centralizat³⁴.
- *Supravegherea*: Administratorii insolvabilității sunt supravegheați de MJ.³⁵ Comisia independentă de Licențiere și Disciplină este creată de MJ din rândul funcționarilor MJ și MDED, practicienilor și mediului academic. În calitate de supraveghetor, MJ a emis mai multe regulamente privind controlul profesiei și măsurile disciplinare care pot fi impuse în exercitarea funcțiilor sale de supraveghere.³⁶
- *Formarea*: Formarea inițială (pre-admitere) cuprinde cursurile de teorie și stagiul de practică, concepute de Comisia de Formare Profesională a UAA. MJ aprobă Regulamentul privind formarea profesională, inclusiv testarea de admitere. Formarea continuă (post-admitere) este obligatorie și necesită minimum 30 de ore de formare pe an. Nerespectarea cerințelor de formare dă dreptul comisiei de formare menționate mai sus să propună MJ suspendarea licenței practicianului. (art. 32 din LAI)

³³ În Republica Moldova, aceștia includ administratorul provizoriu, administratorul insolvabilității și lichidatorul.

³⁴ Registrul Administratorilor Autorizați, <https://www.justice.gov.md/en/advanced-page-type/registrul-administratorilor-autorizati>.

³⁵ A se vedea Art. 6 din Legea 161/2014.

³⁶ Vezi, printre altele, Regulamentul privind modul de efectuare a controlului activității profesionale a administratorilor autorizați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 332 din 26 mai 2017 și Regulamentul privind activitatea Comisiei de Autorizare și Disciplină a Administratorilor Autorizați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 817 din noiembrie 12, 2015, ambele disponibile la <https://www.justice.gov.md/ro/content/acte-relevante-1?utm>

- *Remunerarea:* Practicianul are dreptul la onorariul fix și la onorariul de succes; suma fiind stabilită de comitetul sau adunarea creditorilor. Onorariul fix nu poate fi mai mic decât pragul legal (recent modificat), fiind plătită din masa debitoare. Suma onorariului de succes este negociată cu creditorii și nu poate depăși 5 procente, fiind dedusă din veniturile obținute din vânzare.³⁷ În plus, forumul creditorilor poate aproba o plată forfetară către administratorul care propune un plan de restructurare, confirmat de instanță (LI Art. 70.6).

Pentru a se asigura conformitatea deplină cu Directiva, singurul domeniu care necesită actualizări ale LI sau LAI este sistemul de numire a administratorului, în care ar trebui acordată o atenție specială pentru a se asigura că abilitățile și expertiza candidatului selectat corespund caracteristicilor și cerințelor cazului. Acest lucru poate fi introdus doar pentru PRA, impunând ca administratorul să aibă experiență anterioară (reușită) cu acest tip de procedură sau, mai general, pentru toate cazurile de insolvență, prin modificări ale art. 63 din LI.

3. *Eficiența procedurilor:* Cu privire la cele două criterii cheie identificate în Directivă și evidențiate mai sus (a se vedea D.(a).3) drept critice pentru eficiență:

- *Comunicațiile electronice:* În Republica Moldova au fost înregistrate recent progrese importante în gestionarea electronică a dosarelor, inclusiv utilizarea mai largă a depunerii electronice a creanțelor, contestațiilor și căilor de atac, precum și a documentelor de caz (planuri de restructurare sau de rambursare, notificări și altele). Progresul este mai puțin vizibil în instanțele locale (regionale), unde gestionarea dosarelor este încă predominant pe hârtie.
- *Colectarea datelor:* În pofida eforturilor recente de a crea Registrul Insolvenței și a regulamentului de abilitare a LI (art. 250), nu există un registru centralizat, iar accesul la datele privind procedurile de insolvență în curs este limitat și neuniform (instanțele sunt obligate să posteze pe portalul web centralizat al instanțelor informații despre cazurile pe rol, dar executarea este încă deficitară).

Pentru a implementa standardele stabilite în Directiva UE, LI ar trebui să permită ca principalele etape ale procedurilor de restructurare, insolvență și degrevarea de obligații să fie efectuate prin mijloace electronice. Mai mult, Moldova ar trebui să colecteze și să proceseze la nivel național, pe o bază anuală, date privind procedurile de restructurare, insolvență și degrevarea de obligații, defalcate pe fiecare tip de procedură și acoperind principalele elemente ale acestor proceduri.

³⁷ Deși sistemul de remunerare existent este perceput ca fiind în general echitabil și stimulant, în ultimii ani au apărut unele critici cu privire la percepția ca fiind incorectă a remunerației de succes acumulate în cazurile în care administratorul nu reușește să vândă activele grevate pe piață, ceea ce duce de obicei la adjudecarea obligatorie a garanției către creditorul garantat (LI art. 131 lin. (10)). În aceste cazuri, există preocupări cu privire la faptul dacă ar trebui să se acumuleze comisioane de succes în termeni egali cu cei care se acumulează atunci când activul garantat este vândut unei terțe părți.

